

A close-up photograph of a white wind turbine nacelle and hub, showing the connection points for the blades. The background is a vibrant, abstract composition of green, yellow, and red geometric shapes.

editie 2008

Duurzaam Geld Gids

goed sparen, beleggen,
verzekeren en lenen in
Nederland

De Duurzaam Geld Gids 2008 is samengesteld door een samenwerking van:

Advies- en ingenieursbureau

Consumentenbond

Met financiële steun van:

Colofon

Amersfoort, september 2008

Initiatief en projectleiding:

Folkert van der Molen (DHV)

Onderzoek en redactie:

Marieke Hoffmann,
Folkert van der Molen (DHV)
www.dhv.nl

Anne van Lakerveld,
Giuseppe van der Helm (VBDO)
www.vbdo.nl

Ramon Boender (Consumentenbond)
www.consumentenbond.nl

Eindredactie

Ad Moerman (Atext)

Concept en ontwerp

Store of Images / Culemborg
www.store-of-images.nl

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de tekst en tabellen is toegestaan, mits de bron volledig vermeld wordt. De cijfers in deze brochure zijn zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. De samenstellers aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor gebruik ervan door derden.

Inhoudsopgave

● Voorwoord	2
● Inleiding	3
- Duurzame ontwikkeling	
- Hoe kunnen beleggers duurzame ontwikkeling stimuleren?	
- Wat staat er in de gids?	
- Goed Geldwijzer	
● De ontwikkeling van duurzaam beleggen en sparen	5
- Duurzaam beleggen in de Verenigde Staten	
- Duurzaam beleggen in Nederland	
- Institutionele beleggingen	
● Verskillende manieren om met geld duurzaamheid te stimuleren	8
- Duurzaam beleggen	
- Groen sparen en beleggen	
- Sociaal-ethisch beleggen	
- Sectorfondsen	
- Themafondsen	
- Houfondsen	
- Duurzame vastgoedfondsen	
- Overige duurzame financiële producten	
● Indices, rendementen en kosten	13
- Indices voor de financiële prestaties	
- Het rendement van duurzaam beleggen	
- Kosten bij (duurzaam) beleggen	
● Productencatalogus	
- Duurzaam Beleggen	16
■ Selectiecriteria duurzame beleggingsfondsen	18
■ Buitenlandse duurzame beleggingsfondsen	22
■ Aandelenfondsen	24
■ Obligatiefondsen	30
■ Mixfondsen	31
■ Groenfondsen	32
■ Sociaal-ethische fondsen	35
■ Sectorfondsen	36
- Duurzaam vermogensbeheer en financieel advies	40
- Duurzaam sparen	42
- Duurzame en groene hypotheek	48
- Duurzaam verzekeren	50
● Bijlage	
Relevante websites voor duurzaam beleggen	52

Voorwoord

Duurzaamheid heeft in het algemeen volop de aandacht van de consument, de overheid en het bedrijfsleven. Bedrijven worden door duurzaam beleggen gestimuleerd om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Wanneer ze dit niet doen, worden ze immers niet geselecteerd door de duurzame beleggingsfondsen. Ik ben dan ook verheugd dat duurzaam beleggen en sparen een enorme groei doormaakt in de afgelopen jaren, zowel in omvang als in aandacht.

In de visie Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen 2008-2011 "Inspireren, innoveren, implementeren" zet ik uiteen hoe ik MVO gangbaar wil maken in het bedrijfsleven. De financiële sector en haar producten zijn onmisbaar in deze transitie.

Ik ben blij dat het marktaandeel van duurzaam beleggen in 2007 van 2,8% naar 3,5% is gegroeid ten opzichte van 2006. Daarmee is het totaal duurzaam belegd vermogen in 2007 ten opzichte van 2006 toegenomen met 17% tot 3,8 miljard euro. Dit is een betekenisvolle ontwikkeling als men weet, dat het regulier beleggen afnam in 2007 van 116,19 miljard naar 110,64 miljard (een daling van 4,8%).

Ook het marktaandeel van duurzaam sparen in 2007 is gegroeid van 3,62% naar 4,26% in 2007 ten opzichte van 2006. Duurzaam sparen is daarmee in 2007 afgezet tegen 2006 gestegen met 26,4% tot 10,0 miljard euro. In vergelijking met regulier sparen, dat in 2007 van 221,34 miljard naar 235,25 miljard groeide (een stijging van 6,3%), is duurzaam sparen met een opmars bezig.

De bovenstaande cijfers sterken mij in mijn overtuiging dat consumenten steeds bewuster kiezen voor duurzaamheid. Maar we kunnen het nog gemakkelijker voor ze maken. Daarom juich ik het initiatief toe van adviesbureau DHV in samenwerking met de Consumentenbond en de Vereniging van Beleggers in Duurzame Ontwikkeling (VBDO), om voor particulieren meer inzicht in het aanbod van duurzame spaar- en beleggingsproducten te bieden.

De Duurzaam Geld Gids wordt vanaf de eerste editie in 2002 door meer en meer mensen geraadpleegd. Ik hoop dat deze vierde geactualiseerde editie nog meer mensen zal inspireren om vandaag te kiezen voor duurzame spaar- en beleggingsplannen voor een duurzame toekomst. Samen maken we namelijk het verschil.

Frank Heemskerk
Staatssecretaris van Economische Zaken
September 2008

Inleiding

Duurzame ontwikkeling

De aandacht voor duurzaamheid heeft de laatste jaren een vlucht genomen. De zorg voor het milieu, klimaatverandering, het welzijn van mensen en dieren, en thema's als armoede en sociale rechtvaardigheid zijn regelmatig in het nieuws. De groep van 'cultural creatives', een benaming voor het maatschappelijke bewuste deel van de bevolking, neemt jaarlijks in omvang toe. Ook bedrijven realiseren zich steeds meer dat ze verder moeten kijken dan de winst- en omzetcijfers op korte termijn. Ze erkennen steeds vaker dat ze ook een verantwoordelijkheid hebben voor maatschappelijke thema's en voor de mensen die (op welke manier dan ook) betrokken zijn bij de onderneming.

Deze bedrijven leggen een verband tussen die verantwoordelijkheid en hun succes op de langere termijn. Daarom richten ze zich op duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ze onderscheiden zich door 'de drie p's' (people, planet en profit) in hun strategie op te nemen. Hierbij gaat het om een goede balans tussen sociale rechtvaardigheid, milieubelasting en de financieel/economische prestaties. Evenwicht hierin wordt door deze bedrijven gezien als noodzaak voor de continuïteit van de onderneming.

Zowel de overheid, financiers, klanten, toeleveranciers, banken, vakbewegingen als maatschappelijke groeperingen roeren zich volop in het duurzaamheidsdebat. Allen prikkelen ondernemingen om nog meer werk te maken van duurzaam ondernemen. Ook de overheid stimuleert dat bedrijven maatschappelijk verantwoord gaan ondernemen, bijvoorbeeld in relatie met corporate governance. Aandeelhouders doen steeds meer mee aan dit debat. Mede daardoor besteden meer bedrijven, overheden en pensioenfondsen in het jaarverslag, of in een afzonderlijk duurzaamheidsverslag, aandacht aan de sociaal-ethische en milieuprestaties. Deze bedrijven bieden een grotere transparantie aan beleggers en andere belanghebbenden, die ook wel 'stakeholders' worden genoemd. Die transparantie is van groot belang, want slechte duurzaamheidsprestaties hebben steeds vaker grote nadelige financiële gevolgen voor bedrijven, aandeelhouders en de samenleving. De rijksoverheid stimuleert deze transparantie daarom nadrukkelijk.

Hoe kunnen beleggers duurzame ontwikkeling stimuleren?

U kunt een belangrijke bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling door bij uw beleggingen bedrijven te selecteren die duurzaam ondernemen. In de meeste gevallen betekent duurzaam beleggen: investeren in bedrijven die voldoen aan bepaalde duurzaamheidscriteria. Dat wil zeggen, in bedrijven die meer tegemoet willen komen aan de behoeften van huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties in gevaar te brengen.

Vroeger moest de duurzame belegger of spaarder in de meeste gevallen genoeg nemen met een lager financieel rendement. In de inmiddels jarenlange ervaring met duurzaam beleggen blijkt dat het rendement niet onder doet voor 'gewoon beleggen'. Men kan zelfs stellen dat duurzame ondernemingen beter voorbereid zijn op de toekomst (milieueisen, nieuwe regelgeving) en hun beleid en organisatie beter op orde hebben. Ze zijn daardoor op termijn mogelijk zelfs winstgevender. Ook geldt stoppen in specifieke financiële producten die investeren in duurzame projecten, zoals duurzaam of groen sparen is een goede mogelijkheid.

Wat staat er in de gids?

Het aantal duurzame financiële producten is de afgelopen paar jaar weer sterk gestegen. Deze producten hebben met elkaar gemeen dat ze u kans geven om socialer en milieubewuster om te gaan met uw geld. Op initiatief van adviesbureau DHV, de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en de Consumentenbond is deze gids samengesteld. De gids is mogelijk dankzij financiële steun van het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VROM).

Deze vierde editie van de gids is een geactualiseerde versie van de editie van 2006. De gids biedt een actueel overzicht van de financiële producten die op één of andere wijze duurzame ontwikkeling stimuleren. Begrippen als (sociaal)-ethisch, kritisch, alternatief, milieuverantwoord of maatschappelijk verantwoord worden door elkaar gebruikt om het begrip duurzaam aan te duiden.

De gids geeft allereerst informatie over de wijze waarop u, als particulier, duurzaam ondernemen kan stimuleren. Er wordt ingegaan op het ontstaan van duurzaam sparen en beleggen en de omvang hiervan in Nederland. Ook wordt inzicht gegeven in de begrippen 'groen' en sociaal-ethisch beleggen en beleggen in bijvoorbeeld themafondsen. Een apart hoofdstuk is gewijd aan de zogeheten indices, het rendement en de kosten van beleggen. Vervolgens is een product-catalogus opgenomen, waarin een overzicht wordt gegeven van duurzame financiële consumentenproducten zoals duurzaam beleggen, duurzaam sparen en de groene en duurzame hypotheek. Ook worden hier de verschillen in duurzame en financiële kenmerken verduidelijkt. De initiatiefnemers willen met deze gids duurzaam sparen en beleggen inzichtelijker maken. De lezer kan vervolgens op basis van vergelijkbare gegevens een persoonlijke, weloverwogen keuze maken.

Goed Geldwijzer

Gerelateerd aan deze gids en in overleg met haar institutionele leden ontwikkelde de VBDO een online "Goed Geldwijzer". Dit is een online instrument waar particulieren/consumenten geholpen worden bij het maken van een keuze voor duurzame financiële producten. Aan de hand van een beperkt aantal vragen kan een belegger bepalen welke elementen (mensenrechten, diversiteit, arbeidsomstandigheden, uitsluitingen van bijvoorbeeld wapens, specifieke duurzaamheidsprojecten etc.) hij van belang vindt. Vervolgens kan hij de beschikbare financiële producten selecteren die bij zijn wensen passen. Mensen die het milieu, of nog specifiek, klimaatverandering het meest belangrijk vinden, komen bij de producten terecht die hier de nadruk op leggen. Anderen, die de schending van mensenrechten het meest urgent vinden, zullen bij andere producten terecht komen. Het is zeker niet ondenkbaar dat een dergelijke interactieve tool leidt tot nieuwe producten die beter aansluiten op de vraag van de markt. Het wordt voor Nederlandse particulieren makkelijker, maar ook leuker, om voor een duurzaam financieel product te kiezen. Grote institutionele investeerders zullen naar verwachting extra inspanningen gaan leveren om er voor te zorgen dat hun bestaande producten, dan wel nieuwe producten goed naar voren komen met de nieuwe kieswijzer. De Goed Geldwijzer wordt eind november 2008 gelanceerd. Meer informatie over dit instrument is vanaf dat moment te vinden via de website van de VBDO: www.vbdo.nl.

De ontwikkeling van duurzaam beleggen en sparen

In dit hoofdstuk wordt eerst kort ingegaan op de ontwikkelingen in de Verenigde Staten, de bakermat van duurzaam beleggen. Daarna wordt de spectaculaire groei, vooral in de afgelopen twintig jaar, van duurzaam beleggen in Nederland toegelicht.

Duurzaam beleggen in de Verenigde Staten

Het idee van duurzaam beleggen ontstond in de zeventiende eeuw in de Verenigde Staten toen de Quakers voor hun beleggingen een aantal bedrijven uitsloten die gebruik maakten van slavenarbeid. Deze voorlopers van duurzaam beleggen kregen eind 1900 navolging in het protestantse milieu in de Verenigde Staten. Christelijke ondernemers en beleggers wilden niet investeren in ondernemingen die geld verdienden met 'zondige' activiteiten, zoals alcohol, tabak, gokken of pornografie. Zij waren de eersten die bedrijven onderzochten en beoordeelden aan de hand van ethische criteria.

In de jaren zestig en zeventig ontstond in de Verenigde Staten discussie over de Vietnam-oorlog en het Zuid-Afrikaanse apartheidregime. Organisaties en instellingen die zich hiertegen verzetten, realiseerden zich dat ze met hun beleggingen mede-eigenaar waren van bedrijven die mogelijk bij deze oorlog en bij het apartheidregime betrokken waren. Ze gebruikten hun aandelen als actiemiddel door op aandeelhoudersvergaderingen en daarbuiten bedrijven aan de tand te voelen en aan te zetten tot aanpassing van het bedrijfsbeleid.

Om organisaties te helpen met het kritische aandeelhouderschap werden instellingen opgericht die onderzoek deden naar activiteiten van bedrijven. In 1971 ontstond het eerste ethische beleggingsfonds, het American Pax World Fund. In de jaren negentig volgde de echte hausse. In 2007 werd in de Verenigde Staten 2,71 biljoen dollar duurzaam belegd¹, een stijging van 18 procent ten opzichte van 2005, terwijl het totaal professioneel belegd vermogen steeg met slechts 3 procent. Het aandeel duurzame beleggingen steeg tot 11 procent in 2007; ruwweg één van elke negen belegde dollars.

Duurzaam beleggen in Nederland

In Nederland ontstond er ook een andere kijk op ondernemingen en hun rol in de maatschappij. Bij ons begint de historie van duurzame financiële producten niet met beleggen, maar met duurzaam sparen. Voor duurzaam sparen kan men sinds 1960 terecht bij de ASN Bank, en sinds 1980 bij de Triodos Bank. Ook nu nog zijn de ASN Bank en de Triodos Bank de enige volledig 'ethische' banken in Nederland.

De aandeelhoudersacties uit de Verenigde Staten gingen niet ongemerkt voorbij. Zo werd Shell tijdens aandeelhoudersvergaderingen regelmatig aan de tand gevoeld over haar activiteiten in Zuid-Afrika. Daarnaast stelde een groep kritische leden in 1978 het beleggingsbeleid van hun vakbond NVV (voorloper van de FNV) aan de orde. Het bleek dat twee vakbondsbanken niet bereid waren werknemers te helpen toen die hun in nood verkerende bedrijven wilden overnemen. De discussie die hierop volgde leidde tot een nota over beleggingen in 1980. Respect voor mensen- en vakbondsrechten werd de norm. In de jaren daarna lieten ook aandeelhouders, die meer duurzaamheid nastreven, zich steeds vaker horen op aandeelhoudersvergaderingen. Bijvoorbeeld in 1991 toen de ABN AMRO kritiek kreeg over het beleid omtrent de schuldenlast in ontwikkelingslanden.

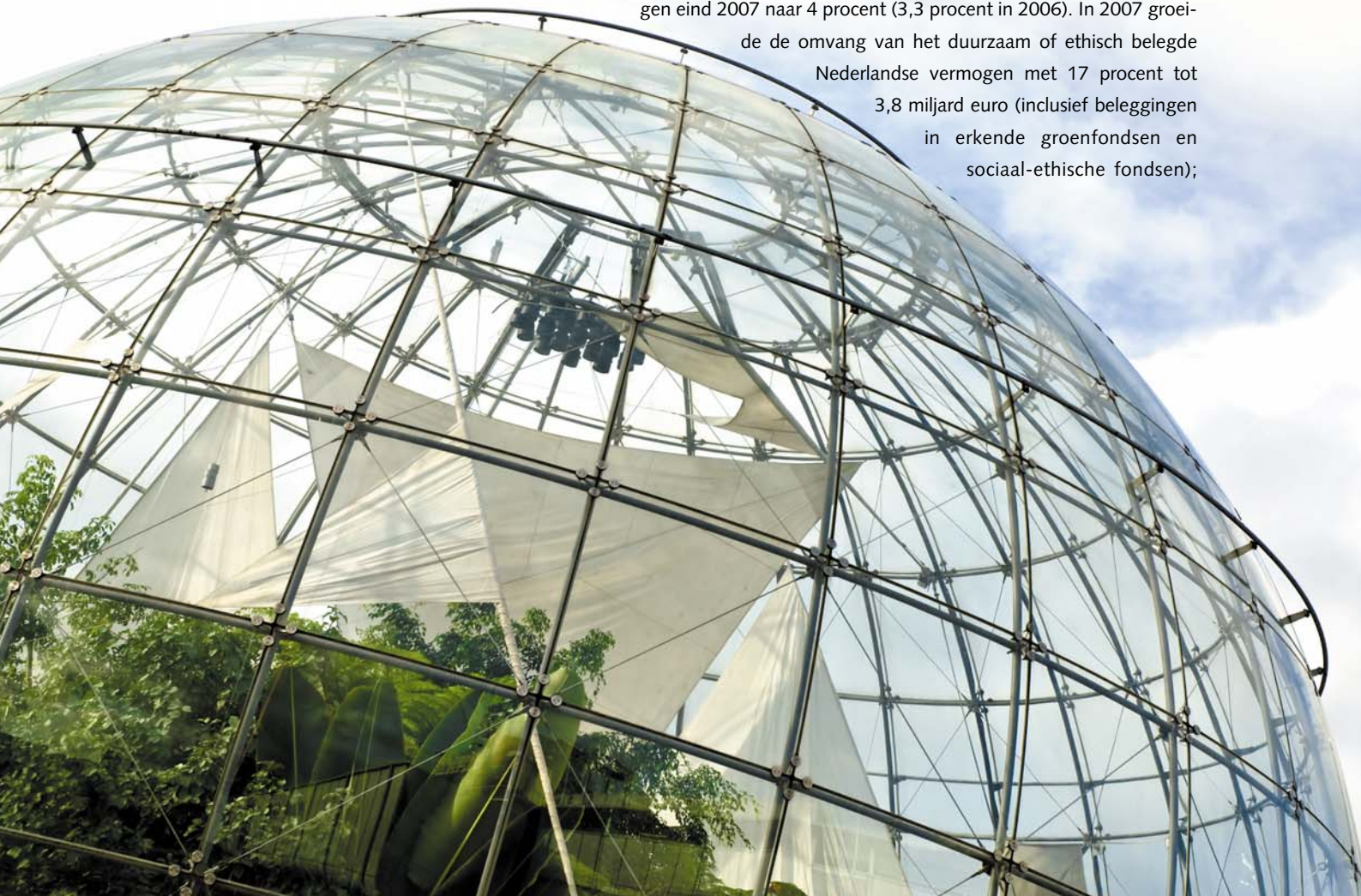
Zo ontstond ook in Nederland de vraag naar fondsen die alleen beleggen in bedrijven met oog voor duurzame ontwikkeling. Voor beleggers is het eenvoudiger te beleggen in duurzame fondsen, want dan hoeft de belegger niet zelf op zoek te gaan naar individuele duurzame bedrijven. Om in deze behoefte te voorzien werd in mei 1991 het Andere BeleggingsFonds (ABF) opgericht. In 1993 introduceerde de ASN Bank het ASN Aandelenfonds, in 1997 volgde de Triodos Bank met het Meerwaarde Beleggingsfonds.

¹ Bron: 2007 Report on Socially Responsible Investing Trends in the United States, Social Investment Forum USA, Washington DC

In 1995 is de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) opgericht. De VBDO streeft naar het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Ze doet dat enerzijds door met haar institutionele leden te overleggen over duurzame financiële producten en diensten en particuliere aandeelhouders bewust te maken van het belang van duurzaamheid. Anderzijds spoort de VBDO een groot aantal beursgenoteerde ondernemingen aan, onder andere op aandeelhoudersvergaderingen, om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Duurzaam sparen en beleggen kwam in Nederland in een stroomversnelling door de introductie in 1995 van de fiscale Groenregeling. Deze regeling geldt voor beleggingen in door de overheid erkende Groenfondsen en wordt in een aparte paragraaf toegelicht. Door de introductie van de Groenfondsen raakten de grote financiële instellingen, zoals de ABN AMRO, Rabobank en de ING/Postbank, betrokken. Vervolgens kwamen deze ook met duurzame beleggingsfondsen op de markt. Sindsdien komen er elk jaar wel nieuwe fondsen bij en groeit het duurzaam beheerd kapitaal spectaculair. Een onderzoek van de Postbank onder particuliere beleggers dit jaar liet zien dat 80 procent wel eens iets heeft gehoord, gezien of gelezen over duurzame beleggingsfondsen en 11 procent van deze beleggers daadwerkelijk belegt in dergelijke fondsen. Daarnaast is nog circa 33 procent wel enigszins in dergelijke fondsen geïnteresseerd. Particuliere beleggers vinden duurzaam beleggen vooral fiscaal interessant (44 procent), vanwege 'ethisch verantwoord' (43 procent) of noemt 'bijdrage aan het milieu' als reden (36 procent).² Duurzaam beleggen is daarmee inmiddels een booming business. Tussen 1988 en 2007 nam de groei van gewone beleggingen jaarlijks toe met gemiddeld 12,4 procent, terwijl duurzaam beleggen in diezelfde periode een groei kende van ruim 51,3 procent.

De VBDO voert al tien jaar onderzoek uit naar de omvang van het door Nederlandse particulieren duurzaam gespaarde en belegde vermogen. Tussen 1987 en 2007 is de omvang van duurzaam sparen en beleggen door particulieren in Nederland toegenomen van 333 miljoen euro in 1987 naar 13,9 miljard euro in 2007. Ten opzichte van 2006 (11,8 miljard) was er sprake van een stijging van bijna 24 procent. Hiermee steeg het marktaandeel duurzaam sparen en beleggen eind 2007 naar 4 procent (3,3 procent in 2006). In 2007 groeide de omvang van het duurzaam of ethisch belegde Nederlandse vermogen met 17 procent tot 3,8 miljard euro (inclusief beleggingen in erkende groenfondsen en sociaal-ethische fondsen);

tegelijkertijd daalde het regulier belegde vermogen met bijna 5 procent. Duurzaam sparen groeide in 2007 met 26 procent tot 10,0 miljard euro; regulier sparen groeide in deze periode met 6 procent. Duurzaam beleggen en sparen winnen al jaren terrein op het regulier beleggen en sparen. De marktomvang bedroeg in 2007 respectievelijk 3,5 en 4,3 procent van het totaal door particulieren in Nederland belegde en gespaarde vermogen. In 2001 ging het nog om 1,5 en 2,4 procent.

Institutionele beleggingen

In Nederland zal duurzaam beleggen de komende jaren een nog grotere vlucht nemen, omdat ook de institutionele beleggers steeds kritischer kijken naar de ondernemingen waarin zij investeren. Het belegde vermogen van grote institutionele beleggers (pensioenfondsen en verzekeraars) bedraagt per eind 2007 ongeveer 1.050 miljard euro. Uit onderzoek van Eurosif (Europese koepel van organisaties van duurzame beleggers) en de VBDO blijkt dat 36 procent (376 miljard euro) van het totaal door Nederlandse assetmanagers beheerde vermogen uitsluitingscriteria voor wapens hanteert. Voor 69 miljard euro belegd vermogen geldt dat zij op meerdere criteria uitsluiten; dit is 6,6 procent van het totaal.

Institutionele beleggers beseffen steeds meer dat zij ook verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van onderwerpen als klimaatverandering, biodiversiteit, wapenhandel en arbeidsrechten. Tot voor kort ging deze ontwikkeling voorbij aan de meeste Nederlandse pensioenfondsen. Ten onrechte wordt soms gedacht dat de wettelijke plicht om te handelen in het belang van hun deelnemers, pensioenfondsen op dit punt beperkt. De Pensioenwet staat het voeren van een verantwoord beleggingsbeleid namelijk wel degelijk toe, zolang het maar niet leidt tot een onaanvaardbaar risicorendementsprofiel. Sommige instrumenten die in het kader van verantwoord beleggen kunnen worden toegepast, hebben op het risicorendementsprofiel echter geen invloed, terwijl andere instrumenten wellicht eerder een positieve dan een negatieve invloed hebben.

Belangrijker dan wettelijke belemmeringen, lijkt daarom een gebrek aan publieke aandacht voor het thema. In maart 2007 kwam daar verandering in door de documentaire "Het Clusterbomgevoel" van het televisieprogramma Zembla. Die maakte duidelijk dat enkele grote pensioenfondsen onder andere beleggen in bedrijven die zeer milieuvriendelijk zijn, die betrokken zijn bij kinderarbeid of die controversiële wapens zoals landmijnen en clustermunities produceren.

In reactie op de maatschappelijke commotie na deze uitzending namen in 2007 veel Nederlandse pensioenfondsen het initiatief om beleid op het gebied van verantwoord beleggen te ontwikkelen of bestaand beleid aan te scherpen. De kleine groep van pensioenaanbieders die al langer serieus bezig was met verantwoord beleggen heeft een flinke stimulans gekregen om het beleid sneller en ambitieuzer te implementeren. Concludeerde de VBDO in haar rapport over transparantie bij pensioenfondsen in 2006 nog dat deze minimaal was, in 2008 publiceert ABP een lijst van de beursgenoteerde aandelen en obligaties en staat op de website van PGGM een lijst met de bedrijven die zij uitsluiten. De veel grotere groep van pensioenaanbieders die begin 2007 nog niet of nauwelijks met het onderwerp bezig was, probeert nu snel de opgelopen achterstand in te halen. Daarbij kunnen zij leren van de ervaringen van hun collega's in binnen- en buitenland. De VBDO draagt hieraan bij door de ontwikkeling en publicatie van de pensioenfondsen benchmark, voor het eerst in december 2007, met als doel pensioenfondsen handelingsperspectieven te bieden.

² Postbank Beleggers Barometer

³ De Nederlandsche Bank

⁴ SRI among European Institutional Investors, onderzoek 2008 Eurosif/VBDO

Verschillende manieren om met geld duurzaamheid te stimuleren

In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag hoe u als belegger en/of spaarder duurzaamheid kan stimuleren. Ook leggen we uit wat het verschil is tussen groen, duurzaam en sociaal-ethisch beleggen of sparen. Tevens lichten we andere soorten fondsen toe zoals themafondsen.

Duurzaam beleggen

Wie wil beleggen in een duurzaam bedrijf, kan via aandelen een stukje eigendom kopen in een bedrijf. De belegger kan zelf bepalen welke bedrijven het best bij zijn of haar persoonlijke ethiek passen en voldoen aan zelfbepaalde duurzaamheidscriteria. Maar wanneer is een bedrijf nu duurzaam?

Bedrijven die hierover openheid willen geven, publiceren vaak een zogeheten duurzaamheidsverslag. Van de in de AEX en de Midkap beursgenoteerde ondernemingen publiceerden er in 2007 inmiddels 24 een apart duurzaamheidsverslag. Voorbeelden van ondernemingen die al gedurende meerdere jaren een dergelijk verslag publiceren zijn: Shell, Philips, ING, DSM, TNT, KPN, Unilever, Akzo Nobel en Heineken. Daarnaast leggen bedrijven de door hun gehanteerde normen en waarden vaak vast in gedragscodes (code of conduct; business principles).

Maar hoe ontstaat zekerheid of het bedrijf, naast het financiële resultaat, ook oog heeft voor mens en milieu? Er is een aantal instellingen dat bedrijven screent op milieu- en sociale criteria en deze in een rangorde plaatsen. Deze screeningsorganisaties of ratingbureaus hebben vaak specifieke duurzaamheidskennis in huis en stellen hun informatie vaak (commercieel) ter beschikking van derden. Bekende Amerikaanse organisaties zijn het in 1972 opgerichte IRRC (Investor Responsibility Research Center) dat voornamelijk Amerikaanse bedrijven screent. Ook het KLD (Kinder, Lydenberg, Domini & Co) doet jaarlijks onderzoek onder 3500 bedrijven uit de Verenigde Staten naar hun beleid ten aanzien van milieu, werknemers en invloed op de samenleving.

Het Zwitserse Sustainable Asset Management (SAM), inmiddels onderdeel van Robeco, adviseert zowel aan particulieren als institutionele beleggers over het voldoen van bedrijven en beleggingen aan duurzaamheidscriteria. Bekend zijn verder EIRIS, Innovest en Ethibel. De belangrijkste onderzoeksinstituten in Nederland zijn SNS Asset Management (onderzoek voor Kempen, ASN Bank, SNS Bank) en Dutch Sustainability Research, een samenwerkingsverband van MeesPierson, pensioenfonds PGGM en Triodos Bank.

Het selecteren van bedrijven en instellingen die het beste aan de gewenste criteria voldoen, vraagt een grote tijdsinvestering en een gedegen kennis van zaken. Sommige financiële instellingen en vermogensbeheerders adviseren particulieren op dit gebied (zie productencatalogus, duurzaam vermogensbeheer op pagina 40). Daarnaast zijn er gespecialiseerde bureaus die zich richten op advisering over duurzaam sparen en beleggen voor particulieren, zoals Eenhoorn Financieel Advies in Amsterdam.

Voor kleine beleggers is het gemakkelijker en goedkoper om te kiezen uit bestaande duurzame spaar- en beleggingsproducten die bijna alle grote financiële instellingen aanbieden. De belangrijkste aanbieders zijn, naast ASN Bank en Triodos Bank, SNS Bank, ING/Postbank, Rabobank/Robeco/SAM en Fortis. In de inleiding van de productcatalogus van duurzaam beleggen (pagina 16) wordt meer achtergrondinformatie gegeven over verschillende duurzame beleggingsfondsen en de criteria die ze hanteren.

Groen sparen en beleggen

In de wandelgangen worden de termen duurzaam- en groen beleggen door elkaar gebruikt, maar er bestaat een groot verschil tussen beide vormen. Wie duurzaam belegt, doet dat via duurzame fondsen in beursgenoteerde ondernemingen of staatsobligaties. Die worden door de fiscus net zo behandeld als andere beleggingen en ze vallen dus onder de vermogensrendementsheffing (box 3). Het rendement van deze beleggingsfondsen is vergelijkbaar met dat van reguliere beleggingsfondsen.

De term 'groen beleggen' staat voor beleggingen in zogeheten Groenfondsen. Deze fondsen vallen onder de fiscaal gunstige regeling 'maatschappelijke beleggingen' (zie kader). Groenfondsen steken geld in door de overheid goedgekeurde milieuprojecten, zoals in windmolenparken, biologische boerderijen of energiebesparende bedrijfspanden. Het rendement van beleggen in een Groenfonds is relatief laag, omdat leningen aan groene projecten alleen mogelijk zijn als ze tegen een lage rente worden verstrekt. Om dit te compenseren krijgt de belegger in een erkend Groenfonds van de overheid een belastingvoordeel. Er zijn verschillende fondsen waaraan de overheid haar goedkeuring heeft verleend. Deze Groenfondsen worden toegelicht in de productengids op pagina 32 - 33.

Naast de Groenfondsen zijn er ook de Groencertificaten, een aparte vorm van duurzaam sparen. Deze certificaten maken ook gebruik van de fiscale vrijstelling voor Groenfondsen. Geld dat wordt gespaard via deze certificaten, wordt uitsluitend geïnvesteerd in de door de overheid goedgekeurde groenprojecten. Het rendement op dergelijke projecten is niet bijzonder hoog, maar de rente die op de certificaten wordt ontvangen is belastingvrij (zie kader).

Daarnaast geeft een aantal banken ook Groene Bankbrieven uit. Een bankbrief is een spaarvorm die gedurende een aantal jaren een constant inkomen uit vermogen oplevert. Deze spaarvorm met een vaste looptijd en een vaste rente - een jaarlijkse uitkering, dus een regelmatig inkomen - kenmerkt zich door een minimuminleg (bijvoorbeeld 500 euro). In sommige gevallen is de bankbrief beursgenoteerd en bestaat de mogelijkheid van tussentijds verkopen via de effectenbeurs. Na afloop ontvangt de spaarder zijn nominale inleg retour. De rentevergoeding is afhankelijk van de looptijd (bijvoorbeeld 1,6 procent voor drie jaar tot 2,5 procent voor zeven jaar). Ook deze bankbrieven vallen onder de regeling 'maatschappelijke beleggingen'. De Groene spaarproducten worden toegelicht in het hoofdstuk Duurzaam Sparen van de productengids (zie pagina 42).

Sociaal-ethisch beleggen

De fiscus kent sinds enige jaren voor beleggen in microkredieten een soortgelijke regeling als die voor de Groenfondsen. Het ministerie van ontwikkelingssamenwerking geeft verklaringen aan projecten in ontwikkelingslanden die zich kwalificeren als sociaal-ethisch. De microkrediet-projecten die voor deze verklaring in aanmerking komen, moeten in het belang zijn van de voedselzekerheid, voedselverbetering, de sociale en culturele ontwikkeling of de economische ontwikkeling, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling in ontwikkelingslanden.

Beleggingsfondsen die in dergelijke projecten investeren kunnen erkend worden als 'sociaal-ethisch fonds'. Er zijn inmiddels drie erkende fondsen voor de regeling: het Triodos Fair Share Fund, het ASN Novib Fonds en het Oikocredit Nederland Fonds. De ingelegde gelden komen ten goede aan kleinschalige handel, nijverheid en landbouw in ontwikkelingslanden. Niet in de vorm van giften of donaties maar door (kleine) leningen te verstrekken tegen een schappelijke rentevergoeding. De leningen gaan naar achtergestelde groepen in ontwikkelingslanden die bij gewone banken niet voor krediet in aanmerking komen. Zo worden deze groepen in staat gesteld om in hun eigen levensonderhoud te voorzien.

Bij microkrediet wordt vaak in één adem verwezen naar de Grameen Bank in Bangladesh, die begin jaren zeventig door

Mohammed Yunus werd opgericht. Dit is één van de meest bekende microkrediet-initiatieven, dat wereldwijd veel navolging kreeg. Grameen Bank bracht als één van de eersten het fenomeen microkrediet in praktijk. Yunus leende kleine bedragen uit aan vrouwen en kleine boeren, die bij de bank niet als kredietwaardig werden gezien. Om de kans op terugbetaling te vergroten, stelde Yunus kleine groepen verantwoordelijk voor de lening aan het individu. Deze vorm van 'sociaal onderpand' bleek zeer succesvol. Als de eerste lening netjes werd terugbetaald, werd een volgende lening verstrekt.

Oikocredit, opgericht in 1975, is één van de meest ervaren private financiers van microkrediet-initiatieven wereldwijd. Oikocredit financiert coöperatieve banken (waarbij de kredietnemers lid zijn van de bank), particuliere plattelandbanken ('boerenleenbanken') en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) die zich richten op microfinanciering. Op basis van financiële en sociale criteria wordt beoordeeld of zij in aanmerking komen voor financiering. De kracht van microkrediet is dat arme mensen er een eigen bestaan mee kunnen opbouwen. Inmiddels zijn er ook andere Nederlandse banken die microkredieten aanbieden. Beleggers in de sociaal-ethische fondsen hebben dezelfde fiscale voordelen als mensen die groen beleggen (zie kader).

Groen en sociaal-ethisch beleggen fiscaal aantrekkelijk

Groene beleggingen en ook de zogenaamde sociaal-ethische beleggingen vallen sinds 1 januari 2001 onder de regeling 'maatschappelijke beleggingen' van box 3 van de inkomstenbelasting. Hiervoor geldt een vrijstelling van 1,2 procent vermogensrendementsheffing voor maximaal 53.421 euro per belastingplichtige (per 1-1-2007). Daarnaast wordt in box 3 een heffingskorting verleend van 1,3 procent van de gemiddelde waarde van de vrijgestelde maatschappelijke belegging.

Sinds 1 januari 2001 geldt bovendien gedurende tien jaar de volgende overgangsregeling. Groene beleggingen die vóór 1 januari 2001 zijn aangegaan of nadien krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht zijn verkregen, zijn tot en met 2010 volledig vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing van box 3. Daarnaast wordt gedurende deze periode - zonder de beperking tot 53.421 euro - een belastingkorting van 1,3 procent van de gemiddelde waarde van de belegging verleend. Naast deze groene beleggingen bestaat de regeling 'maatschappelijke beleggingen' ook uit sociaal-ethische beleggingen. De Europese Unie heeft deze regeling in maart 2004 definitief goedgekeurd. De Belastingdienst erkent sinds 2003 de beleggingen die gedaan zijn in de drie genoemde sociaal-ethische fondsen. De sociaal-ethische fondsen worden toegelicht op pagina 35 en 36 van het productenoverzicht.

Het vrijstellingsbedrag geldt voor het totale bezit in dergelijke beleggingen. Voor de duurzame beleggingsfondsen is er geen fiscale stimulans. Deze fondsen beleggen immers in reguliere bedrijven.

Sectorfondsen

Sectorfondsen beleggen in bepaalde sectoren van de economie, bijvoorbeeld telecom, informatie- en communicatietechnologie, nieuwe media, gezondheidszorg of de energiesector. Voorbeelden van sectorfondsen in de milieutechnologie- en energiesector zijn het ASN Milieu- en Waterfonds, het Triodos Renewables Europe Fund, het Ohra Milieu-technologie Fonds en het Ohra New Energy Fund. Binnen deze sectorfondsen zijn er fondsen die ook duurzaamheidscriteria hanteren bij de selectie van ondernemingen.

Themafondsen

Themafondsen beleggen in bedrijven die vallen binnen een bepaald thema. Hierbinnen zijn ook thema's te onderscheiden die vallen in het domein milieu en duurzaamheid, bijvoorbeeld het thema klimaat, energie en water. Deze fondsen bieden een goede aanvulling op spreiding van een bestaande portefeuille.

Zowel internationaal als nationaal zijn themafondsen in opkomst. De laatste jaren is het aantal themafondsen sterk gegroeid. Een themafonds is een fonds dat participeert in bedrijven die werkzaam zijn binnen een bepaald aandachtsgebied⁵. Dit kunnen vanzelfsprekend zowel duurzame als niet duurzame fondsen zijn. Een voorbeeld van een duurzaam themafonds is een klimaatfonds. Laat het dus duidelijk zijn dat een themafonds niet hetzelfde is als een duurzaamheidsfonds. Maar zelfs de themafondsen die wel aan een duurzaamheidsthema gekoppeld kunnen worden, zijn niet per definitie duurzaam. De koppeling aan een duurzaamheidsthema betekent namelijk niet dat de ondernemingen die in dit fonds zijn opgenomen, gescreend worden op positieve en/of negatieve criteria.

De belangrijkste voorwaarden om als duurzaam fonds bestempeld te worden, zijn transparantie, beleid en beleidsinspanningen. De fondsbeheerder moet transparant aangeven welke positieve dan wel negatieve criteria hij hanteert bij de selectie van de ondernemingen voor het beleggingsspectrum. Themafondsen die regelmatig in het nieuws komen, zowel positief als negatief, zijn houtfondsen.

Houtfondsen

De eerste houtfondsen werden in Nederland in 1989 opgericht. Veel van deze fondsen beleggen in teakplantages (bijvoorbeeld in Costa Rica). Ook zijn er inmiddels fondsen die beleggen in plantages in Nederland. Met de oprichting van het Forest Stewardship Council (FSC) in 1993, is er een toonaangevend keurmerk ontwikkeld voor duurzaam bosbeheer. Ook zijn andere soortgelijke keurmerken in ontwikkeling. Diverse fondsen beleggen in FSC-gecertificeerde bossen- of bosbouwmaatschappijen. De beleggingen hebben vaak een looptijd van ruim twintig jaar en langer.

Op houtfondsen bestaat veel kritiek. Enerzijds omdat de voorspelde rendementen soms als onrealistisch worden beschouwd. Anderzijds omdat er twijfel bestaat over het duurzame karakter. Zo zou er vaak sprake zijn van monocultuur op de plantages. Daarnaast was er kritiek op het ontbreken van toezicht op deze fondsen. Sinds 2006 houdt de AFM echter toezicht op de houtfondsen. De aanbieders van houtfondsen moesten uiterlijk 31 januari 2006 een vergunning aanvragen. Partijen moeten ook vanaf 1 juni 2006 een prospectus overleggen en vanaf 1 oktober 2006 een financiële bijsluiter. Toezicht garandeert overigens niet dat de investering goed rendeert. Het enige grote teakfonds dat een vergunning van de AFM heeft gekregen was Terra Vitalis. De verkooporganisatie van dit fonds ging in augustus 2008 failliet. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) schijnt ook onvoldoende middelen te hebben om toezicht te houden op teakfondsen. In 2007 werd het rapport 'Toezicht op Teak'⁶ gepubliceerd. De belangrijkste conclusie: de teakfondsen maken zich schuldig aan slechte voorlichting aan de consument. De onderzoekers twijfelen ook aan de financiële solvabi-

⁵ www.independ.nl/thema/common/begrip.asp?itemid=1253

liteit en liquiditeit van deze instellingen, terwijl de controle hierop ontbreekt. Er zijn ook houtinvesteringen die buiten het toezicht vallen, onder andere wanneer participaties van meer dan 50.000 euro worden uitgegeven.

Duurzame vastgoedfondsen

Duurzaam vastgoed is steeds meer in opkomst. Gekoppeld daaraan ontstaan duurzame vastgoedfondsen. Dergelijke fondsen onderscheiden zich ten opzichte van de traditionele vastgoedfondsen door de kwaliteit en duurzaamheid van het vastgoed en geeft daarmee zekerheid voor een langere termijn. Een dergelijk fonds verwerft en beheert utiliteitsgebouwen die zich onderscheiden door een hoog duurzaamheidsgehalte. Zowel panden die duurzaam zijn gebouwd als panden die op duurzame wijze worden beheerd komen hiervoor in aanmerking.

Overige duurzame financiële producten

Naast duurzame beleggingsfondsen komen er ook meer en meer duurzame 'structured products' op de markt. Dit zijn samengestelde beleggingsproducten en worden ook wel 'notes' genoemd. Ze bestaan vaak uit een combinatie van beleggingsinstrumenten zoals opties en obligaties. Naast het behalen van rendement wordt de belegger veelal een bescherming geboden met een gegarandeerde eindopbrengst op de einddatum. De inschrijfperiodes voor dergelijke producten zijn beperkt. De hoogte van het rendement wordt onder andere bepaald door de onderliggende waarden. Dit kunnen aandelen zijn maar ook grondstoffen of een index. ING gaf bijvoorbeeld de ING Liric Duurzaam Top 50 uit. Hier werd belegd in een selectie van vijftig duurzame ondernemingen en werd een 100 procent garantie van de inleg op de einddatum geboden. Een ander voorbeeld is de Climate Awareness Bond van de Europese Investeringsbank die beleggers de mogelijkheid bood deel te nemen in een obligatielening waarbij de opbrengsten werden gebruikt voor duurzame energie projecten, terwijl het rendement van de obligatie werd gekoppeld aan de prestaties van een index van veertig grote Europese bedrijven die aan strenge milieucriteria voldoen. Binnen dit product werd een minimaal rendement gegarandeerd. Regelmatig bieden de grote beleggingsinstellingen specifieke duurzame notes aan waarop ingeschreven kan worden.

Binnen de duurzame beleggingsmarkt worden tevens regelmatig producten geïntroduceerd die specifiek één of meerdere indexen volgen. Hoewel er minimale verschillen zijn, is er een belangrijke overeenkomst en voordeel voor de belegger: de ontwikkeling van een gekozen index wordt gevolgd, zonder dat de daadwerkelijk zelf in individuele geselecteerde bedrijven geïnvesteerd hoeft te worden. De ABN AMRO biedt bijvoorbeeld het Eco certificaat aan. Hier worden de prestaties van de ABN AMRO Eco Total Return Index gevolgd.

⁶ Bert Scholtens en Laura Spierdijk, 2007, Economische Faculteit Rijksuniversiteit Groningen.

Indices, rendementen en kosten

Uit de ontwikkeling van duurzaam sparen en beleggen maken we op dat deze producten het geitenwollensokken imago zijn ontgroeid. Het is een sterk groeiende markt die volop professionaliseert. Duurzame beleggingen doen voor wat betreft rendement niet onder voor 'gewoon' beleggen.

Indices voor de financiële prestaties

De financiële prestaties van duurzame fondsen kunnen worden vergeleken met behulp van verschillende indices. Een index is een gemiddelde van het koersverloop van een aantal geselecteerde aandelen. Er is een groot aantal indices; de bekendste in Nederland is de AEX-index. Deze is gebaseerd op de vijftintig meest verhandelde aandelen op de Amsterdamse beurs van Euronext. Een index geeft het 'beursklimaat' weer.

Internationaal zeer populaire indices zijn die van Morgan Stanley Capital International (MSCI). Dit bedrijf levert informatie over markten en beleggingen in tal van regio's en landen. Het bedrijf houdt dagelijks een index bij van een groot aantal landen. Een veel gebruikte index in de Verenigde Staten is van Standard & Poor's, de S&P 500. Deze index meet de ontwikkeling van vijfhonderd fondsen die genoteerd staan aan de New Yorkse effectenbeurs. De bekendste index van deze beurs is de Dow Jones, deze bekijkt dertig veel verhandelde fondsen. Verder mogen in dit lijstje de indices van de Financial Times Stock Exchange (FTSE) van de Londense beurs niet ontbreken. Al deze indices zijn algemeen. De bedrijven die er in zijn opgenomen, zijn dus niet geselecteerd op duurzame criteria.

Naast de traditionele indices zijn er sinds 1990 ook indices voor duurzame fondsen. In dat jaar is in de Verenigde Staten de Domini 400 Social Index (DSI) gestart. De DSI volgt de koersontwikkeling van vierhonderd duurzame bedrijven in de VS en kan dus gebruikt worden als vergelijkingsmateriaal voor de 'gewone' aandelenindex of voor de prestatie van een duurzaam beleggingsfonds. Eind 1997 kreeg Nederland een vergelijkbare, maar kleinere index. Source, een tijdschrift voor duurzaam ondernemen, publiceerde, in samenwerking met SNS Asset Management, de Source-ASN-index. Deze laat zien dat ethisch beleggen in Nederland niet onder doet voor 'gewoon' beleggen. Deze index bestaat echter niet meer.

Sinds september 1999 is er een wereldwijde benchmark van de belangrijkste bedrijven die duurzaamheid expliciet in hun bedrijfsbeleid hebben opgenomen; de Dow Jones Sustainability Group Index (DJSI). Deze index is ontwikkeld in samenwerking met het Zwitserse Sustainable Asset Management (SAM) en is opgebouwd uit tweehonderd bedrijven die voldoen aan door SAM gekozen duurzaamheidscriteria en die binnen de diverse sectoren als beste scoren op duurzaamheid. Het is een wereldwijde index, waarin ook een aantal Nederlandse bedrijven is opgenomen. Er zijn ook drie afzonderlijke regionale indices (Europa, Azië en Noord-Amerika) en een speciale voor de VS.

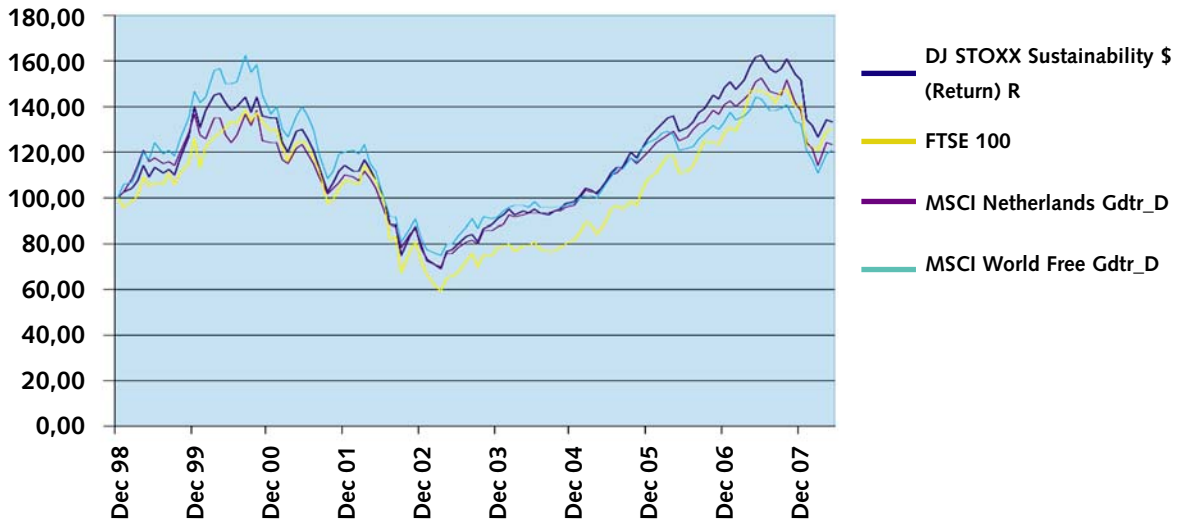
Specifiek voor de Europese situatie is in juli 2001 de ASPI Eurozone index op de markt gekomen, ontwikkeld door ARESE SA in samenwerking met STOXX Limited. De index volgt de financiële prestaties van de leidende duurzame ondernemingen in Europa (gebruik makend van de Dow Jones EURO STOXXSM en de Dow Jones STOXX 600 als het universum). Tevens bestaat sinds juli 2001 de FTSE4Good-index, ontwikkeld door FTSE in samenwerking met EIRIS.

In 2003 is de Kempen SNS Smaller Europe SRI Index (SRI Index) geïntroduceerd. Dit is de eerste index die de performance van kleine duurzame ondernemingen in Europa volgt. De SRI Index is een initiatief van SNS Asset Management (SNS) en Kempen Capital Management (KCM).

In onderstaande figuur is te zien dat de duurzame DJ Stoxx Sustainability Index in grote lijnen dezelfde prestaties neerzet als enkele grote wereldindices (FTSE 100 en de MSCI World Free). Sinds november 2004 overtreft de duurzame index zelfs de andere indices. Zowel de koers als het dividendrendement wordt meegenomen. De zwaarste dip was begin 2003. Van de in december 1998 geïnvesteerde honderd euro was bij de duurzame index in maart 2003 nog 68,90 euro over.

Bij de MSCI Nederland was de honderd euro gekrompen tot 58,77 euro. Inmiddels zijn de indices er weer bovenop gekomen, maar dalen ze ook weer sinds oktober 2007. In mei 2008 was de investering in de duurzame index ruim 133 euro waard terwijl de investering in de MSCI World Free ruim 121 euro waard was.

Geïndexeerde ontwikkeling indices

Het rendement van duurzaam beleggen

Recente onderzoeken bevestigen dat duurzame beleggingsfondsen nagenoeg even goede rendementen behalen als traditionele beleggingsfondsen. Dit beeld wordt bevestigd door de bovenstaande grafiek.

Kosten bij (duurzaam) beleggen

Bij (fonds) beleggen maakt men kosten en deze kosten drukken het rendement. Wie belegt krijgt allereerst te maken met aan- en verkoopkosten (éénmalige transactiekosten). Voor beleggingsfondsen bedragen die kosten ongeveer een 0,3 procent tot 1,5 procent van de inleg (voor de Nederlandse duurzame en groene fondsen liggen deze tussen de 0,3 en 1,05). De aankoopkosten van buitenlandse fondsen zijn vaak hoger en kunnen zo 5 procent bedragen. Participaties in de eigen huisfondsen van banken en beleggingsinstellingen zijn veelal voordeliger of gratis. Ook via internet beleggen is goedkoper dan via een adviserende bankmedewerker. Dit verschil neemt alleen maar toe. Het aantal mogelijkheden om online te beleggen wordt ook steeds groter. De reguliere banken bieden online beleggen aan en daarnaast ontstaan er steeds meer internetbrokers zoals Alex en Binck ([Binckbank](#)). Ook kan de online belegger steeds vaker maatwerk kanalen en abonnementen afnemen die afgestemd zijn op de behoefte.

Een andere éénmalige kostenpost, vooral bij Nederlandse beleggingsfondsen, is het verschil tussen de koers waartegen een fonds zijn participaties inkoopt (biedprijs) en de koers waartegen het de participaties uitgeeft (laatprijs): de zogeheten 'spread'. Hoewel een maximumspread bekend wordt gemaakt, blijft het giswerk hoeveel beleggers nu echt 'te veel' betalen of 'te weinig' krijgen. Het systeem met een spread staat op de nominatie te verdwijnen. De ASN Bank hanteert al sinds 2005 geen spread meer.

Naast de éénmalige kosten zijn er (jaarlijks) terugkerende kosten, zoals de beheers- of managementkosten. De beheersvergoeding is een vast percentage van het beheerde vermogen. Buitenlandse fondsen berekenen relatief hogere beheerskosten, maar hanteren geen 'spread'. De beheerskosten van de Nederlandse fondsen liggen vaak rond de één procent, terwijl ze bij buitenlandse fondsen vaker rond de anderhalf tot twee procent liggen. De beheerskosten kruipen overigens internationaal steeds meer naar elkaar toe. 'Gewone' aandelenfondsen hebben vaak iets lagere (beheers)kosten dan de in deze gids behandelde fondsen. Dat komt voornamelijk omdat duurzame fondsen extra kosten maken omdat ze bedrijven ook moeten toetsen op duurzaamheid. Dit verschilt per aanbieder en is iets om rekening mee te houden.

Andere terugkerende, maar vaak onzichtbare kosten zijn de periodieke kosten van administratie, verslaglegging, accountants en marketing. Dit zijn zeer onduidelijke kosten waarvan de belegger geen rekening ziet. Soms zit een deel van deze kosten bij de beheersvergoeding, maar ook dit verschilt per aanbieder. Ze worden hoe dan ook ingehouden op het fondsvermogen.

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan inzicht in kostenposten van beleggingsfondsen. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft, als toezichthouder voor beleggingsinstellingen, aanbevelingen gedaan om de informatievoorziening te verbeteren. Alle relevante kosten moeten in één paragraaf in het jaarverslag worden vermeld. Ook moeten beleggingsfondsen in het prospectus de eerder genoemde 'spread' aangeven (staat ook vaak in de financiële bijsluiter genoemd).

Verder is de zogenaamde 'expense ratio' geïntroduceerd. In deze ratio worden de totale kosten van het fonds gedeeld door de gemiddelde (intrinsieke) waarde van de beleggingsinstelling. Hierdoor worden dus ook de voorheen onzichtbare kostenposten zichtbaar. De kosten die verband houden met de 'spread' worden daarin niet meegenomen, waardoor dus niet alle kosten in de expense ratio zitten. Ook is het een terugkijkend instrument (wordt berekend over het afgelopen jaar). Deze ratio is in het jaarverslag en vaak ook in de financiële bijsluiter van Nederlandse fondsen terug te vinden.

Ook moeten Nederlandse beleggingsfondsen per 1 september 2005 via de zogeheten omloopfactor inzicht verschaffen in de wisselingen van hun beleggingsportefeuille. Deze factor staat vermeldt in de financiële bijsluiter en in het jaarverslag. Aan de wisselingen in een portefeuille zijn kosten verbonden, deze komen echter niet tot uitdrukking in de expense ratio. De omloopfactor maakt dus ook op dit vlak een goede vergelijking tussen fondsen mogelijk.

De financiële bijsluiter dienen verkopers van complexe financiële producten sinds juli 2002 aan te bieden. Per 1 oktober 2006 is een herziene versie van deze bijsluiter geïntroduceerd. De bijsluiter is een document dat vóór de aankoop van een financieel product kosteloos aangeboden wordt. Hierin staan alle eigenschappen van het product beschreven waardoor beleggers op eenvoudige wijze inzicht krijgen in alle kenmerken van het product, de rendementen, de kosten en de risico's. Voor Nederlandse beleggingsfondsen is een bijsluiter verplicht. Met de nieuwe regeling rondom de financiële bijsluiter zijn aanbieders van beleggingsfondsen wettelijk verplicht om de beheerskosten in hun folders en offertes op te nemen.

Duurzaam beleggen

Beleggen is in het laatste decennium van de vorige eeuw enorm in populariteit gestegen. Stijgende koersen, hoge rendementen en een grote diversiteit aan beleggingsproducten prikkelden particulieren om te gaan beleggen. Naar schatting is het aantal particuliere beleggers in die jaren verviervoudigd (één op de vijf Nederlanders). De laatste jaren kwam deze groei onder invloed van het slechtere beursklimaat tot stilstand en werd sparen weer populairder.

De meeste particuliere beleggers beleggen niet rechtstreeks via de beurs in bedrijven, maar via een beleggingsfonds. Ook het aantal beleggingsfondsen steeg de afgelopen decennia enorm. Waren het er eind jaren zeventig nog maar enkele tientallen, nu zijn het er vele honderden. Ook het aantal duurzame beleggingsfondsen in Europa groeide sterk. In 1980 waren er vier duurzame fondsen op de Europese markt. Eind 2003 waren het er al een kleine driehonderd. In Nederland groeit het aantal groene en duurzame fondsen gestaag. Van vier fondsen in 1990 naar ruim veertig duurzame en groene spaar- en beleggingsproducten van Nederlandse aanbieders eind 2007⁷.

Duurzame beleggingsfondsen onderscheiden zich van andere fondsen, doordat zij de potentiële beleggingen beoordelen op een aantal duurzaamheidscriteria. Dit beoordelen en selecteren is volop in ontwikkeling. Vooral de beschikbaarheid van relevante en transparante informatie over duurzaamheid van bedrijven laat nog te wensen over en deze informatie is nog weinig gestandaardiseerd. Een belangrijke ontwikkeling is het Global Reporting Initiative (GRI) dat een wereldwijde standaard probeert te realiseren van eisen waar een duurzaamheidsverslag aan moet voldoen. De GRI-richtlijnen omvatten zowel de milieuals de sociaal-ethische en economische prestaties van een onderneming. In 2006 verscheen een nieuwe versie van deze richtlijnen, de G3-richtlijnen.

Ook de beleggingsfondsen zelf worden transparanter. De VBDO stelde de richtlijnen op waarmee duurzame beleggingsfondsen verantwoording kunnen afleggen over hun selectiecriteria en selectieproces. Deze 'Transparantie Richtlijnen voor Duurzame Beleggingsfondsen' zijn overgenomen door de Europese koepelorganisatie voor duurzame beleggers. Deze European Transparency Guidelines zijn te downloaden via de website van Eurosif (www.eurosif.org). Aan een logo kan de particuliere belegger herkennen of een beleggingsfonds transparant is en dus een eerste stap op weg naar duurzaamheid heeft gezet. Ten tijde van het schrijven van deze editie van de Duurzaam Geld Gids was nog niet bekend welke beleggingsfondsen voldoen aan de nieuwe richtlijnen. Daarom zijn in de tabel op pagina 19 slechts die fondsen weergegeven die de 'oude' VBDO Transparantie Richtlijnen ondertekenden.

De ASN Bank is nog een stap verder gegaan in transparantie van hun fonds. Als eerste Nederlandse financiële instelling onderzocht de bank de CO₂-uitstoot van de bedrijven waarin ze investeert.

In het productenoverzicht van deze gids beperken we ons tot de beleggingsfondsen van Nederlandse aanbieders (inclusief een overzicht van buitenlandse fondsen die in Nederland verkrijgbaar zijn) die zich door ethische of duurzame motieven laten leiden. De duurzame selectiecriteria die een beleggingsfonds gebruikt, bestaan over het algemeen uit een set van negatieve criteria (dat wil zeggen aspecten waarop een bedrijf of een bedrijfstak wordt uitgesloten) en een set van positieve criteria (aspecten waarop een bedrijf of een bedrijfstak zich positief profileert). In een overzichtstabel zijn de selectiecriteria per fonds opgenomen. (Zie pagina 18 t/m 21).

In het overzicht van beleggingsfondsen zijn alleen Nederlandse beleggingsinstellingen opgenomen die onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten én beleggen met een duurzame doelstelling. Ook gaan we in op de zogeheten Groenfondsen en de Sociaal-ethische fondsen.

Het verschil met een 'gewoon' duurzaam beleggingsfonds is dat een Groenfonds gebruik maakt van de door de overheid ingestelde fiscale Regeling Maatschappelijk Beleggingen. Zie ook de paragraaf over 'Groen sparen en beleggen' op pagina 9.

⁷ Duurzaam sparen en beleggen 1987 - 2007, VBDO, juli 2008

Selectiecriteria van duurzame beleggingsfondsen

Algemene toelichting:

- Het doel van de tabel is het mogelijk maken van een vergelijking tussen duurzame beleggingsfondsen op basis van de criteria die gebruikt worden bij de selectie van aandelen van beursgenoteerde ondernemingen voor deze fondsen (en niet als gebruikt voor de selectie van andere vormen van beleggingen). De duurzame beleggingsfondsen kunnen ook onderling vergeleken worden aan de hand van onderzoeksmethoden, rendementsgegevens, risico's, etc. Gegevens hierover vindt u bij de beschrijvingen van de verschillende fondsen in deze gids.
- De tabel geeft een overzicht van door duurzame beleggingsfondsen toegepaste criteria, maar pretendeert niet volledig of uitputtend te zijn. Om de informatie overzichtelijk te houden, zijn nuanceringen achterwege gelaten.
- De selectiecriteria in de tabel gelden voor alle fondsen die zijn opgenomen in de Duurzaam Geldgids, tenzij anders is aangegeven.
- De informatie in de tabel is afkomstig van de beleggingsfondsen zelf en niet extern geverifieerd door een onafhankelijke controleur.
- Alle beleggingsfondsen hanteren eigen methoden en informatiebronnen voor de selectie van bedrijven en/of sectoren; voor een korte beschrijving van deze methoden zie de betreffende pagina in deze gids. Voor een uitgebreide beschrijving van selectiemethoden en criteria wordt geadviseerd om contact op te nemen met de beheerders van de duurzame beleggingsfondsen.

Toelichting bij opmerkingen in de tabel:

1. Het Aegon Aandelen Duurzaam Fonds belegt alleen in bedrijven uit de Dow Jones Sustainable Group Index; de criteria hiervoor zijn afkomstig van de SAM Sustainability Group.
2. ASN Aandelenfonds, ASN Small & Midcap fonds, ASN Mixfonds en ASN Milieu en Waterfonds.
3. Triodos Meerwaarde Aandelenfonds, Triodos Meerwaarde Obligatiefonds en Triodos Meerwaarde Mixfonds.
4. Absoluut betekent: elk bedrijf wordt op zichzelf beoordeeld en moet daarbij voldoen aan een minimale score op het gebied van zowel positieve als negatieve criteria. Relatief betekent: elk bedrijf wordt beoordeeld in relatie tot soortgelijke bedrijven in dezelfde sector; alleen de beste bedrijven per sector ("best-in-class") worden geselecteerd.
5. Fondsen die de European Transparency Guidelines onderschrijven, verplichten zich om (via het jaarverslag en op verzoek) informatie te verstrekken over de samenstelling van de beleggingsportefeuille en wijzigingen daarin. Ook moet informatie verstrekt worden over welke informatiebronnen en selectiemethoden gebruikt worden bij het selecteren van beleggingen voor de portefeuille.
6. Voorbeeld van beleggen onder voorwaarden: dierproeven zijn uitsluitend toegestaan wanneer bedoeld voor medische toepassingen waarvoor geen alternatieven voorhanden zijn.
7. Heeft zowel betrekking op de productie van controversiële producten (zoals alcohol en tabak), de handel door tussenhandelaren, als de uiteindelijke verkoop richting gebruikers van de producten.
8. De richtlijnen van de International Labour Organisation (ILO) en (OESO) hebben onder meer betrekking op de volgende omstandigheden: onveilige en ongezonde arbeidsomstandigheden, werktijden structureel meer dan 48 uur per week, geen formele arbeidsrelaties, geen vrijheid van vakbeweging.
9. Deze criteria kunnen voor het SNS Duurzaam Aandelen Fonds onder voorwaarden leiden tot uitsluiting van het betreffende bedrijf. Daarnaast worden deze criteria negatief gewaardeerd in de best-in-class benadering (met aandacht voor schaal activiteit, frequentie, etc.), wat er eveneens toe kan leiden dat in het betreffende bedrijf niet wordt geïnvesteerd.
10. Duurzame pioniers zoals hier bedoeld zijn beursgenoteerde, vaak kleinschalige bedrijven (of groepen van bedrijven) die door hun activiteiten / producten / diensten een positieve bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling. Bijvoorbeeld op het terrein van duurzame energie, milieutechnologie, onderwijs, biologische landbouw, gezondheidszorg, duurzaam transport, recycling, waterzuivering, etc.
11. Dexia AM commercialiseert 20 duurzame fondsen in Nederland. Fondsen die investeren in aandelen en/of obligaties van ondernemingen (*) worden beheerd volgens de hierboven vermelde duurzaamheidsanalyse. Deze duurzaamheidsanalyse wordt enigszins aangepast voor fondsen die investeren in overheidsobligaties (**) om zo goed mogelijk te kunnen inspelen op de eigenheden van deze producten.
 - Dexia Equities L Sustainable World (*)
 - Dexia Sustainable Emu (*)
 - Dexia Sustainable Euro Bonds (*) (**)
 - Dexia Sustainable Euro Corporate Bonds (*)
 - Dexia Sustainable Euro Government Bonds (**)
 - Dexia Sustainable Euro Long Term Bonds (*) (**)
 - Dexia Sustainable Euro Short Term Bonds (*) (**)
 - Dexia Sustainable Europe (*)
 - Dexia Sustainable European Balanced High (*) (**)
 - Dexia Sustainable European Balanced Low (*) (**)
 - Dexia Sustainable European Balanced Medium (*) (**)
 - Dexia Sustainable North America (*)
 - Dexia Sustainable Pacific (*)
 - Dexia Sustainable World Bonds (*) (**)
12. Selectiecriteria gelden alleen voor HSBC GIF Global Equity SRI fund. Data voor selectie wordt geleverd door Innovest, selectie niveau wordt intern gedefinieerd en gevalideerd
13. Selectie criteria gelden voor PF (LUX) - European Sustainable Equities.
14. Deze criteria kunnen voor Dexia AM duurzame fondsen onder bepaalde voorwaarden leiden tot uitsluiting van het betreffende bedrijf. Daarnaast worden deze criteria negatief gewaardeerd in de best-in-class (relatieve) benadering (met aandacht voor schaal activiteit, frequentie, etc.), wat er eveneens toe kan leiden dat in het betreffende bedrijf niet wordt geïnvesteerd.
15. Mits onderdeel van het beleggingsuniversum.
16. Chlorine en Agrochemicals.
17. Geldt voor Sarasin OekoSar Equity - Global.
18. De ASN Bank maakt voor dierproeven voor medische toepassingen een uitzondering. Als er geen alternatieven bestaan en als de ondernemingen wettelijk genoodzaakt zijn voor medische productie dierproeven toe te passen hanteert de ASN Bank als voorwaarde dat het bedrijf hier transparant over is en investeert in de ontwikkeling van alternatieven.
19. Genetische modificatie/gentechnologie wordt door de ASN Bank slechts onder de voorwaarden van transparant beleid toegelaten. Toepassing van gentechnologie op micro-organismen is toegestaan, onder voorwaarde dat dit onder gesloten omstandigheden plaatsvindt, waardoor risico's voor mens en milieu zoveel mogelijk worden beperkt en er een aantoonbare bijdrage is aan duurzame ontwikkeling dan wel bedrijfsvoering.

Overzichtstabel selectiecriteria

van buitenlandse duurzame aandelen- en mixfondsen

	Allianz	AXA	Dexia [11]	DWS	HSBC [12]	JPM	KBC	LODH	Mellon
[4] Type selectiemethoden	relatief	relatief	absoluut & relatief	relatief	relatief	relatief	relatief	relatief	absoluut
[5] Fonds onderschrijft European Transparency Guidelines	nee	nee	ja	nee	nee	nee	ja	ja	nee
[6] A NEGATIEVE CRITERIA (● uitgesloten, ● onder voorwaarden)									
A1 Controversiële sectoren									
Wapen- en defensie-industrie	●	●	●	○		●	●	●	○
Vliegtuigindustrie			○						
Auto-industrie			○						
Mijnbouw			○				○		
Winning van olie en gas			○				○		
Chemische industrie			○				○		
[7] A2 Controversiële producten / diensten									
Pornografisch materiaal	●	●	○ [14]			●		●	
Alcoholische dranken			○ [14]	○		●	○		○
Rookwaren / tabak	●	●	○ [14]	○		●	●		○
Betrokkenheid bij kansspelen / gokindustrie		○	○ [14]	○		●	●	○	○
Kernenergie	●		○ [14]			●	●	○	○
Milieugevaarlijke stoffen		○	○ [14]	○			●	○	
Pelsdieren / bont		○	○	○			○	○	
Handel in (producten van) bedreigde diersoorten		○	○ [14]					○	
Niet duurzaam geteeld hout		○	○ [14]	○			○	○	
Niet duurzame vormen van toerisme		○	○ [14]	○				○	
A3 Controversiële productiemethoden en -omstandigheden									
Dictatoriale regimes/schendingen van de mensenrechten	●	●	●	○	●		○	○	○
[8] Geen naleving van ILO en OESO richtlijnen		●	●	○	●		●	●	○
Overtreding van wetgeving (o.a. milieudelicten, drugs)	●	●	●	○	●		○	●	○
Kinderarbeid	●	●	●	○	●		●	○	○
Gedwongen arbeid	●	●	●	○	●		●	●	○
Discriminatie - ongelijke behandeling arbeidskrachten	●	●	●	○	●		●	○	○
Corruptie	●	●	●	○	●		○	○	○
Gebruik van dierproeven	●	○	○ [14]	○			○	○	
Genetische modificatie / gentechnologie	●	○	○ [14]	○			○	○	○
Bio-industrie	●	○	○					○	
Niet duurzame landbouw- of visserijmethoden	●	○	○ [14]	○				○	
Grootschalige en niet duurzame waterkrachtcentrales	●	○	○ [14]	○				○	
B POSITIEVE CRITERIA (▲ criterium meegenomen in beoordeling prestaties)									
B1 Algemeen									
Integratie van duurzame ontwikkeling in bedrijfsstrategie	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Corporate governance	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Transparantie/milieu- en sociale verslaglegging	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Ketenverantwoordelijkheid / integraal ketenbeheer	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Verantwoord omgaan met marketing, reclame en competitie	▲		▲	▲	▲	▲		▲	▲
Aanwezigheid en naleving van gedragscode	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
B2 Milieubeleid									
Milieubeleid & managementsystemen	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Terugdringen van relatieve milieubelasting	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Innovaties op milieugebied	▲		▲	▲	▲	▲		▲	▲
Voorwaarden aan milieuprestaties van toeleveranciers	▲		▲		▲	▲		▲	▲
Transport	▲		▲			▲	▲	▲	▲
B3 Sociaal beleid									
Sociaal beleid & managementsystemen	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Personeelsbeleid (arbeidsvoorwaarden)	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Gezondheid en veiligheid (arbeidsomstandigheden)	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Minderhedenbeleid / bevordering diversiteit	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Werknemersvertegenwoordiging / vakbondsrelaties	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Positieve rol op het gebied van mensenrechten	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Maatschappelijke betrokkenheid / lokale gemeenschap	▲		▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Voorwaarden aan sociale prestaties van toeleveranciers			▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
B4 Duurzame pioniers									
[10] Speciale aandacht voor / belegt in duurzame pioniers			ja	ja	ja [15]				

	BNP Paribas	Petercam	Picetfund [13]	SAM	Sarasin	UBS
[4] Type selectiemethoden	relatief	relatief	relatief	relatief	relatief	relatief
[5] Fonds onderschrijft European Transparency Guidelines	ja	nee	ja	ja	ja	ja
A NEGATIEVE CRITERIA (● uitgesloten, ● onder voorwaarden)						
A1 Controversiële sectoren						
Wapen- en defensie-industrie	●	●	●	○	●	●
Vliegtuigindustrie		●		○	●	○
Auto-industrie		○		○		○
Mijnbouw		○	○	○		○
Winning van olie en gas		○		○		○
Chemische industrie		○	○	○		○
A2 Controversiële producten / diensten						
Pornografisch materiaal	●	○	●	○	●	●
Alcoholische dranken	●	○	○	○		●
Rookwaren / tabak	●	○	●	○	●	●
Betrokkenheid bij kansspelen / gokindustrie	●	○	●	○		●
Kernenergie		○	●	○	●	●
Milieugevaarlijke stoffen		○	○	○	● [16]	○
Pelsdieren / bont		○	○	○		○
Handel in (producten van) bedreigde diersoorten		○	○	○		○
Niet duurzaam geteeld hout		○	○	○		○
Niet duurzame vormen van toerisme		○	○	○		○
A3 Controversiële productiemethoden en -omstandigheden						
Dictatoriale regimes/schendingen van de mensenrechten	●	●	○	○	○	●
[8] Geen naleving van ILO en OESO richtlijnen	●	●	○	○	○	●
Overtreding van wetgeving (o.a. milieudelicten, drugs)		●	○	○		●
Kinderarbeid	●	●	○	○	○	●
Gedwongen arbeid	●	●	○	○	○	●
Discriminatie - ongelijke behandeling arbeidskrachten	●	●	○	○	○	●
Corruptie	●	●	○	○		●
Gebruik van dierproeven		○	○	○		○
Genetische modificatie / gentechnologie		○	●	○	●	●
Bio-industrie		○	○	○		○
Niet duurzame landbouw- of visserijmethoden		○	○	○		○
Grootschalige en niet duurzame waterkrachtcentrales		○	○	○		●
B POSITIEVE CRITERIA (▲ criterium meegenomen in beoordeling prestaties)						
B1 Algemeen						
Integratie van duurzame ontwikkeling in bedrijfsstrategie	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Corporate governance	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Transparantie/milieu- en sociale verslaggeving	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Ketenverantwoordelijkheid / integraal ketenbeheer	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Verantwoord omgaan met marketing, reclame en competitie	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Aanwezigheid en naleving van gedragscode	▲	▲	▲	▲	▲	▲
B2 Milieubeleid						
Milieubeleid & managementsystemen	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Terugdringen van relatieve milieubelasting	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Innovaties op milieugebied	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Voorwaarden aan milieuprestaties van toeleveranciers	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Transport	▲	▲	▲	▲	▲	▲
B3 Sociaal beleid						
Sociaal beleid & managementsystemen	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Personeelsbeleid (arbeidsvoorwaarden)	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Gezondheid en veiligheid (arbeidsomstandigheden)	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Minderhedenbeleid / bevordering diversiteit	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Werknemersvertegenwoordiging / vakbondsrelaties	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Positieve rol op het gebied van mensenrechten	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Maatschappelijke betrokkenheid / lokale gemeenschap	▲	▲	▲	▲	▲	▲
Voorwaarden aan sociale prestaties van toeleveranciers	▲	▲	▲	▲	▲	▲
B4 Duurzame pioniers						
[10] Speciale aandacht voor / belegt in duurzame pioniers	ja	ja	ja	ja	ja [17]	ja

Buitenlandse duurzame beleggingsfondsen

(Verkrijgbaar in Nederland)

Productnaam	Aanbieder	Website
Allianz RCM Global Sust A EUR Inc	Allianz Global Investors Luxembourg S.A.	www.allianzglobalinvestors.lu
AXA WF Human Capital A EUR Acc	Axa	www.axa-im.com
Dexia Eqs L Sust World C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust EMU C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Bal High C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Bal Low C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Bal Medium C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Bond C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Corp Bds C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro Gov Bds C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro L/T Bds C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Euro S/T Bds C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Europe C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Intl Bds C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust North America C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
Dexia Sust Pacific C Acc	Dexia Asset Management	www.dexia-am.com
DWS Invest New Resources FC Acc	DWS Investment S.A.	www.dws.com
DWS Invest Responsibility FC Acc	DWS Investment S.A.	www.dws.com
DWS Invest Responsibility LC Acc	DWS Investment S.A.	www.dws.com
DWS Invest Responsibility NC Acc	DWS Investment S.A.	www.dws.com
HSBC GIF Global Equity SRI Z Acc	HSBC Investment Funds (Luxembourg) S.A.	www.assetmanagement.hsbc.com
HSBC GIF Sustainability Leaders M1 Acc	HSBC Investment Funds (Luxembourg) S.A.	www.assetmanagement.hsbc.com
JPM Global Socially Resp A Acc	JPMorgan Asset Mgt (Europe) S.à r.l.	www.jpmorgan.com
KBC ECO Fd Acc	KBC Asset Management (BE)	www.kbcam.be
KBC ECO Fd Alternative Energy Acc	KBC Asset Management (BE)	www.kbcam.be
KBC ECO Fd Ethi Eq Euroland Acc	KBC Asset Management (BE)	www.kbcam.be
KBC ECO Fund Water Acc	KBC Asset Management (BE)	www.kbcam.be
Lehman Bros Socil Resp Invmt EUR Adv Acc	Lehman Brothers (Dublin)	www.lehman.com
LODH Invest Alto RI Global Eqty P A Acc	Lombard Odier Darier Hentsch & Cie	www.lombardodierdarieshentsch.com
Mellon European Ethical Idx Tr A EUR Acc	BNY Mellon Asset Management	www.mellonglobalinvestments.com
Mellon European Ethical Idx Tr C EUR Acc	BNY Mellon Asset Management	www.mellonglobalinvestments.com
Parvest Euro Bond Sustain Devlp C Acc	BNP Paribas Asset Management Luxembourg	www.bnpparibas.com
Parvest Euro Corp Bond Sustain Dev C Acc	BNP Paribas Asset Management Luxembourg	www.bnpparibas.com
Petercam Equities Europe Ethical Inc	Petercam S.A.	www.petercam.com
PF(LUX)-European Sustainable Eqs P Acc	Pictet & Cie (Europe) S.A.	www.pictetfunds.com
PF(LUX)-Security P EUR Acc	Pictet & Cie (Europe) S.A.	www.pictetfunds.com
SAM Smart Energy B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
SAM Smart Materials B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
SAM Sustainable European Equity B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
SAM Sustainable Global Equity B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
SAM Sustainable Leaders B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
SAM Sustainable Water B Acc	Julius Baer Investment Funds Services	www.sam-group.com
Sarasin OekoSar Eq - Global Inc	Sarasin Investmentfonds SICAV	www.sarasin.ch
Sarasin OekoSar Portfolio Inc	Sarasin Investmentfonds SICAV	www.sarasin.ch
Sarasin Sustainable Bond EUR Inc	Sarasin Investmentfonds SICAV	www.sarasin.ch
Sarasin Sustainable Eq-Global Inc	Sarasin Investmentfonds SICAV	www.sarasin.ch
UBS (Lux) EF-Eco Performance (CHF) B Acc	UBS Global Asset Management	www.ubs.com
UBS (Lux) EF-Global Innovators B Acc	UBS Global Asset Management	www.ubs.com

Peildatum 1 juni 2008

Bron: Morningstar Direct, bewerking Kennisgroep Diensten, Afdeling Onderzoek Consumentenbond

ISIN code	Fonds op soort	Koers op peildatum	Laatste jaar rendement	Laatste 3 jaar rendement <small>(gemiddeld per jaar)</small>	Laatste 5 jaar rendement <small>(gemiddeld per jaar)</small>
LU0158827195	Aandelen	€ 14,07	-13,18	6,55	8,80
LU0316218527	Aandelen	€ 88,84			
LU0113400328	Aandelen	€ 177,78	- 20,98	0,44	5,36
BE0174192774	Aandelen	€ 21,37	- 15,18	8,35	12,03
BE0169199313	Mixfonds	€ 307,58	- 11,91	4,90	8,23
BE0159412411	Mixfonds	€ 3,35	- 3,83	2,69	4,92
BE0159411405	Mixfonds	€ 5,16	- 8,18	3,58	6,41
BE0943336116	Obligaties	€ 266,24	0,41	- 0,07	
BE0945493345	Obligaties	€ 336,43	- 0,23	0,01	1,94
BE0945481225	Obligaties	€ 357,73	2,19	0,46	1,86
BE0945484252	Obligaties	€ 3.144,98	- 1,07	- 1,03	1,85
BE0945490317	Obligaties	€ 219,61	2,90		
BE0173540072	Aandelen	€ 21,54	- 17,00	6,16	10,50
BE0945478197	Obligaties	€ 2.112,05	- 2,79	- 1,34	0,14
BE0173901779	Aandelen	USD 29,68	- 19,03	- 0,99	3,12
BE0174191768	Aandelen	JPY 3.298,00	- 13,27	2,72	8,05
LU0237015887	Aandelen	€ 128,22	1,03		
LU0145644547	Aandelen	€ 109,63	- 9,59	4,60	8,69
LU0145638812	Aandelen	€ 102,39	- 10,15	3,88	7,48
LU0145643903	Aandelen	€ 97,95	- 10,82	2,98	6,45
LU0196704653	Aandelen	USD 16,19	- 20,64	3,83	
LU0234595311	Aandelen	€ 9,64	- 24,92		
LU0210534813	Aandelen	USD 12,80	- 21,38	1,13	
BE0133741752	Aandelen	€ 499,47	- 17,69	3,06	6,78
BE0175280016	Aandelen	€ 501,26	4,69	24,79	23,47
BE0175718510	Aandelen	€ 491,77	- 15,64	9,25	12,09
BE0175479063	Aandelen	€ 666,06	- 11,36	10,14	16,46
IE00B12VV047	Aandelen	€ 11,34	- 4,57		
LU0083362458	Aandelen	€ 4,58	- 22,36	2,17	4,57
IE0030820165	Aandelen	€ 1,07	- 18,66	6,47	9,49
IE0030820496	Aandelen	€ 1,10	- 18,09	7,22	9,80
LU0265287804	Obligaties	€ 100,06	1,34		
LU0265288877	Obligaties	€ 98,83	- 0,68		
BE0940001713	Aandelen	€ 167,14	- 12,45	10,00	13,66
LU0144509717	Aandelen	€ 160,35	- 21,92	6,05	10,92
LU0270904781	Aandelen	€ 64,96	- 22,73		
LU0175571735	Aandelen	€ 22,12	5,64	20,52	
LU0175575991	Aandelen	€ 136,23	- 8,73	11,58	13,68
LU0199234955	Aandelen	€ 143,33	- 12,57	9,43	
LU0188782162	Aandelen	€ 121,48	- 18,31	3,84	
LU0175574911	Aandelen	€ 118,61	- 17,99	3,34	7,37
LU0133061175	Aandelen	€ 160,53	- 11,76	10,98	14,25
LU0229773345	Aandelen	€ 126,22	- 10,13		
LU0058892943	Mixfonds	€ 144,21	- 9,34	1,89	3,92
LU0158938935	Obligaties	€ 95,63	1,23	- 0,32	1,25
LU0097427784	Aandelen	€ 103,52	- 15,35	4,83	7,47
LU0076532638	Aandelen	CHF 581,97	- 22,15	0,34	5,18
LU0130799603	Aandelen	€ 77,35	- 8,05	16,14	19,64

Aegon Duurzaam Aandelenfonds

- Niet beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 1 oktober 2001
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 € 4,2 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij intermediair, Aegon bank

Fondsprofiel

	Samenstelling 1-1-2008	Bandbreedte	
		Min.	Max.
Aandelen	100%	95%	105%
Liquiditeiten	0%	-5%	5%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	4,2%
W-Europa (incl. NL)	54,3%
W-Europa (excl. NL)	51,1%
Europa	54,3%
VS en Canada	26,1%
Azië	6,0%
Australië	4,3%

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers € 10,-
- Koers op 1 juni 2008 € 9,75
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008	
1 jaarsredement	-16,82%
3 jaarsredement	3,88%
5 jaarsredement	7,05%

Duurzame doelstellingen

Best-in-Class selectie

Risicoprofiel laag

Benchmark Dow Jones Sustainability World Index

Financiële doelstelling

3 jaars geannualiseerde out performance van 200 bp boven de benchmark met tracking error van 400 bp

Vermogensbeheerder

Aegon Investment Management B.V.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,30%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,20% per jaar

Fiscale aspecten

- Geen.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

SNS Duurzaam Aandelenfonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 2 november 1998 (voorheen SNS Eco aandelenfonds)
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 € 38,1 mln.
- Participaties / Aandelen verkrijgbaar bij SNS Bank en rechtstreeks via de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008	
Aandelen	100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	12%
W-Europa (excl. NL)	88%

Risicoprofiel laag

Benchmark MSCI Europe Standard

Financiële doelstelling

Het beleggingsbeleid van SNS Duurzaam aandelenfonds is gericht op het behalen van een rendement dat op lange termijn ten minste gelijk is aan dat van de MSCI Europe Standard Index Total Return

Vermogensbeheerder

SNS Asset Management

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers € 22,69
- Koers op 1 juni 2008 € 22,68
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008	
1 jaarsredement	-12,31%
3 jaarsredement	8,28%
5 jaarsredement	10,67%

Duurzame doelstellingen

SNS Duurzaam Aandelenfonds belegt in ondernemingen die relatief gezien binnen de sector waar toe ze behoren, bovengemiddelde prestaties leveren op het gebied van duurzaam ondernemen. Hiervoor worden per bedrijfssector de duurzaamheidsprestaties gemeten van de grootste Europese beursgenoteerde ondernemingen uit de betreffende sector.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,24%
Minimale eerste inleg:	geen
Minimale volgende inleg:	geen
Beheerkosten	1,10% per jaar

Fiscale aspecten

- Geen.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaarbericht en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

ASN Aandelenfonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 24 maart 1993
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €315 mln.
- Participaties/ Aandelen verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten en rechtstreeks op de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	100,3%
Liquiditeiten	- 0,3%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	7,0%
W-Europa (incl. NL)	61,0%
W-Europa (excl. NL)	54,0%
VS en Canada	29,2%
Azië	9,6%
Australië	0,2%

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €22,69
- Koers op 1 juni 2008 €57,46
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement	- 17,98%
3 jaarsredement	3,46%
5 jaarsredement	7,66%

Duurzame doelstellingen

Wereldwijd beleggen in ondernemingen die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ook op het terrein van het milieu, sociaal beleid en mensenrechten daadwerkelijk inhoud geven.

Risicoprofiel hoog

Benchmark MSCI 60% Europe, 30% USA, 10% Japan Index.

Financiële doelstelling

Conform benchmark.

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,25%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in handen van de Stichting Prioriteit ASN Beleggingsfondsen.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

ASN Small & Midcap Fonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 9 mei 2006
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €47 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten en rechtstreeks op de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	94%
Liquiditeiten	6%

Geografische spreiding 1-1-2008

W-Europa (incl. NL)	100 %
W-Europa (excl. NL)	100 %

Risicoprofiel hoog

Benchmark HSBC Smaller European Companies Index

Financiële doelstelling

Conform Benchmark.

Vermogensbeheerder

Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25, -
- Koers op 1 juni 2008 €25,72
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement	-16,68%
-----------------	---------

Duurzame doelstellingen

Het ASN Small & Midcap Fonds belegt in aandelen van beursgenoteerde kleine en middelgrote ondernemingen in Europa. Ondernemingen die uitblinken in duurzaam ondernemen én in financiële resultaten.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,75%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in handen van de Stichting Prioriteit ASN Beleggingsfondsen.

Fortis Environmental Sustainable World

- Niet-beursgenoteerd open fond
- Geïntroduceerd op 26 april 2006
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €235,95 mln.
- Participaties/ Aandelen verkrijgbaar bij Fortis Bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	91,2%
Liquiditeiten	8,8%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	1,50%
W-Europa (incl. NL)	73,33%
W-Europa (excl. NL)	71,83%
Europa	73,33%
VS en Canada	19,21%
Zuid-Amerika	0,99%
Azië	4,83%
Australië	1,64%

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €100, -
- Koers op 1 juni 2008 €101,66
- Winstuitkering Class distribution aandelenklasse keert jaarlijks dividend uit

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsredement - 11,58%

Risicoprofiel hoog

Benchmark MSCI World Net Return Index

Vermogensbeheerder Fortis Investments

Deelname en kosten

Expense ratio	1,77%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,50% per jaar

Fiscale aspecten

- Geen.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Fortis OekoWorld Future Vision Classic

- Niet-beurs genoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 2 mei 1996
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 € 513,21 mln.
- Participaties/ Aandelen verkrijgbaar bij Fortis Bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	95,88%
Liquiditeiten	4,12%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	2,9%
W-Europa (incl. NL)	78,30%
W-Europa (excl. NL)	75,40%
Europa	78,30%
VS en Canada	17,57%
Zuid-Amerika	0,97%
Azië	3,16%

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Koers op 1 juni 2008 €113,13
- Winstuitkering n.v.t.

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsredement -16,17%
3 jaarsredement 9,80%
5 jaarsredement 13,62%

Risicoprofiel gemiddeld

Benchmark MSCI World Net Return Index

Vermogensbeheerder Fortis Investment

Deelname en kosten

Expense ratio	2,19%
Minimale eerste inleg	€5000, -
Minimale volgende inleg	€500, -
Beheerkosten	1,76% per jaar.

Fiscale aspecten

- Geen.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een maand- en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

ING Duurzaam Aandelen Fonds¹

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 1 mei 2000
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €41 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij ING Bank en Postbank, aandelen via beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	5%
W-Europa (incl. NL)	56%
W-Europa (excl. NL)	50%
Europa	56%
VS en Canada	37%
Azië	5%
Australië	2%

Risicoprofiel laag**Benchmark** MSCI Developed World Index (netto)

Financiële doelstelling

Verslaan van benchmark.

Vermogensbeheerder

ING Investment Management

Koers en winst

- Koersvorming open end
- Introductiekoers €25,-
- Koers op 1 juni 2008 €17,75
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement -13,33%

3 jaarsredement 5,05%

5 jaarsredement 7,67%

Duurzame doelstellingen

Het Duurzaam Rendementfonds biedt de mogelijkheid te beleggen in een wereldwijde portefeuille van duurzame aandelen. Dit zijn aandelen van ondernemingen die een duurzaam beleid voeren, en in hun sector goed scoren op het totaal van aspecten van people, planet en profit. Beoordeling vindt plaats door positieve en negatieve (uitsluitende) duurzaamheidscriteria.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,34%
Minimale eerste inleg	€25,-
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,40% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- De stichting ING Bank Beleggersgiro bezit 5% van de aandelen
- ING Bank NV. is houder van de prioriteitsaandelen in ING Beleggingsfondsen Paraplu NV. waarvan het ING Duurzaam Rendement Fonds een subfonds is.

¹ Het ING Duurzaam Aandelen Fonds heette tot oktober 2008 ING Duurzaam Rendement Fonds.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

Insinger de Beaufort Sustainable Values Fund

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 1 april 2008
- Fondsvermogen op 1 april 2008 €16,4 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij iedere bank voor elke beleggingsrekening

Fondsprofiel

Samenstelling 1-4-2008

Bandbreedte Min. Max.

Aandelen 97,3% 0% 100%

Liquiditeiten 2,7% 0% 5%

Geografische spreiding 1-4-2008

Europa	40,84%
UK	12,15%
USA + Canada	18,04%
Japan	7,07%
Azië ex-Japan	4,97%
Emerging markets	8,06%
Cash	8,89%

Risicoprofiel hoog**Benchmark** MSCI World-total return

Vermogensbeheerder

Insinger de Beaufort Asset Management

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25,-
- Koers op 1 april 2008 €25,-
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend

Duurzame doelstellingen

Het Sustainable Values Fund betreft een zogenaamd Fund of Fund. Insinger de Beaufort houdt zich sinds 1995 bezig met het selecteren van externe fondsbeheerders. Ervaring heeft ons geleerd dat het aanstellen van een keur van de beste fondsbeheerders vele voordelen heeft boven het aanstellen van slechts één enkele beheerder.

Het Sustainable Values Fund van Insinger de Beaufort belegt in externe gespecialiseerde aandelenbeheerders, die op hun beurt beleggen in ondernemingen die aan hun duurzaamheids- en beleggingseisen voldoen. Via uitvoerige kwantitatieve en kwalitatieve research identificeren wij beheerders die:

- een duidelijk SRI oogmerk hebben in hun beleggingsbeleid;
- worden beoordeeld op de kwaliteit van hun beheer; en
- in combinatie met elkaar een optimaal gediversifieerde portefeuille vormen.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,38%*
Minimale eerste inleg	€25,-
Minimale volgende inleg	€25,-
Beheerkosten	1% per jaar

*(exclusief expense ratio onderliggende fondsen)

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Alle aandelenfondsen welke gebruik maken van de ESG criteria kunnen theoretisch opgenomen worden in het fonds. De fondsmanagers maken veelal zelf gebruik van inhouse research of research huizen zoals EIRIS of DSR. De fondsen maken gebruik van zowel positieve als negatieve screening. Ook wordt engagement toegepast.

Orange SeNSE Fund

- Beursgenoteerd (semi) open-end fonds
- Geïntroduceerd op 1 november 2002
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €45,4 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij Kempen & Co, rechtstreeks op Euronext Amsterdam

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	5,9%
W-Europa (incl. NL)	55,2%
W-Europa (excl. NL)	49,3%
Europa	100%

Risicoprofiel laag

Benchmark HSBC Smaller European Companies Index, Kempen/SNS Smaller Europe SRI Index

Financiële doelstelling

Een op lange termijn betere performance behalen dan de benchmarks: HSBC Smaller European Companies Index, waarvan het gewicht van het Verenigd Koninkrijk is gehalveerd, en de Kempen/ SNS Smaller Europe SRI Index.

Koers en winst

- Introductiekoers €10,-
- Koers op 1 juni 2008 €27,33
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement	- 21,75%
3 jaarsredement	17,30%
5 jaarsredement	24,34%

Duurzame doelstellingen

Door te beleggen in kleinere Europese bedrijven, die niet alleen op economisch gebied, maar ook op ethisch gebied winstgevend zijn, vermijdt het Orange SeNSE Fund beleggingen in bedrijven die ten kosten van personeel, milieu, de lokale gemeenschap en gerelateerde belanghebbenden, zaken doen. Op deze manier en door samenspraak met het management van bedrijven, draagt het fonds bij om kleinere Europese bedrijven te stimuleren hun bedrijfsvoering op basis van de 'triple bottom line' (People, Planet, Profit) uit te voeren.

Vermogensbeheerder

Kempen Capital Management UK / SNS Asset Management

Deelname en kosten

Expense ratio	1,65%
Minimale eerste inleg:	geen
Minimale volgende inleg:	geen
Beheerkosten: De beheervergoeding bedraagt 0,085% per maand. De administratievergoeding bedraagt 0,01% per maand. Voorts ontvangt SNS een consultancyvergoeding van 0,0167% per maand.	

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaarbericht en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Stichting De Zonnewijzer.

Postbank Duurzaam Aandelenfonds¹

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 26 maart 2001
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €15 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij ING Bank en Postbank, aandelen via beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	5%
W-Europa (incl. NL)	56%
W-Europa (excl. NL)	50%
Europa	56%
VS en Canada	37%
Azië	5%
Australië	2%

Risicoprofiel laag

Benchmark MSCI Developed World Index (netto)

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25,-
- Koers op 1 juni 2008 €21,31
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement	- 13,28%
3 jaarsredement	5,07%
5 jaarsredement	7,55%

Duurzame doelstellingen

Het Duurzaam Aandelenfonds biedt de mogelijkheid te beleggen in een wereldwijde portefeuille van duurzame aandelen. Dit zijn aandelen van ondernemingen die een duurzaam beleid voeren, en in hun sector goed scoren op het totaal van aspecten van people, planet en profit. Beoordeling vindt plaats door positieve en negatieve (uitsluitende) duurzaamheidscriteria.

Financiële doelstelling

Verslaan van benchmark.

Vermogensbeheerder

ING Investment Management

Deelname en kosten

Expense ratio	1,5%
Minimale eerste inleg	€25,-
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,50% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- De stichting ING Bank Beleggersgiro bezit 5% van de aandelen.
- ING Bank NV is houder van de prioriteitsaandelen in ING Beleggingsfondsen Paraplu NV waarvan het ING Duurzaam Rendement Fonds een subfonds is.

¹ Het Postbank Duurzaam Aandelenfonds gaat op in het ING Duurzaam Aandelenfonds.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

ROBECO
The Investment Engineers

Robeco DuurzaamAandelen

- Geïntroduceerd op 9 februari 1999
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €71 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij Robeco Direct, Rabobank en andere intermediairs.

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	6,56%
W-Europa (incl. NL)	56,10%
W-Europa (excl. NL)	49,54%
Europa	56,10%
VS en Canada	31,18%
Azië	8%
Australië	5%

Risicoprofiel laag**Benchmark** Dow Jones Sustainable World Index

Financiële doelstelling

Een beter resultaat behalen dan de benchmark
Vermogensbeheerder Robeco

Vermogensbeheerder

Robeco Institutional Asset Management

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €50, -
- Koers op 1 juni 2008 €49,92
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend door herbelegging

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement - 19,95%

3 jaarsredement 2,50%

5 jaarsredement 5,54%

Duurzame doelstellingen

Beleggen in ondernemingen die duurzaam ondernemen, oftewel ondernemen met rekenschap voor de gevolgen voor volgende generaties.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,36%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,2% per jaar

Fiscale aspecten

- Behandeling gelijk standaard Beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal naar Nederlands recht.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan via een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Aandelenfonds

Triodos Bank

Triodos Meerwaarde Aandelenfonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 13 oktober 2000
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €178,5 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	10,8%
W-Europa (incl. NL)	56,5%
W-Europa (excl. NL)	45,7%
Europa	56,5%
VS en Canada	28,0%
Azië	9,4%
Overig	6,1%

Risicoprofiel hoog**Benchmark** Triodos Sustainable Equities Index

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25, -
- Koers op 1 juni 2008 €24,63
- Winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsredement - 11,84%

3 jaarsredement 5,19%

5 jaarsredement 8,05%

Duurzame doelstellingen

Beleggen in beursgenoteerde ondernemingen die een sterke financiële positie combineren met goede prestaties op sociaal en milieugebied. Naast de gebruikelijke analyse van rendement en risico worden de ondernemingen getoetst op hun duurzame kwaliteiten.

Financiële doelstelling

Beleggers een marktconform rendement bieden.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management

Deelname en kosten

Expense ratio	1,43 %
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,30% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan middels een Nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Delta Lloyd Levensverzekering NV en één in bezit van Triodos Holding NV.

Triodos Values Pioneer Fund

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 12 maart 2007
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €34,7 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	1,8%
W-Europa (incl. NL)	31,4%
W-Europa (excl. NL)	29,6%
Europa	31,4%
VS en Canada	55,9%
Azië	6,7%
Australië	5,3%

Risicoprofiel hoog

Benchmark geen, wel twee referentie indices, Triodos Sustainable Pioneers Index en MSCI World Index Small Cap.

Financiële doelstelling

Beleggers een marktconform rendement bieden.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25,-
- Koers op 1 juni 2008 €26,56
- Winstuitkering geen

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsrendement - 2,33%

Duurzame doelstellingen

Triodos Values Pioneer Fund belegt wereldwijd in aandelen van kleine en middelgrote beursgenoteerde bedrijven, de zogenaamde small- en midcaps, die baanbrekend en vernieuwend invulling geven aan duurzaamheid. Het fonds draagt op deze wijze direct bij aan de ontwikkeling van innovatieve bedrijven, die vandaag werken aan duurzame oplossingen voor de toekomst. De focus ligt op klimaatbescherming (duurzame energie), gezond leven (medische technologie), schone aarde (milieu technologie) en op bedrijven die koploper zijn op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) binnen hun sector.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management

Deelname en kosten

Expense ratio	1,96%
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,7% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Stichting Triodos Holding.

ASN Obligatiefonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 1 januari 2001
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €78 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten en rechtstreeks op de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Obligaties	99,7%
Liquiditeiten	0,2%
Onderhandse leningen	0,1%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	37,7%
W-Europa (incl. NL)	100 %
W-Europa (excl. NL)	62,3 %

Risicoprofiel laag

Benchmark iBoxx Sovereign

Financiële doelstelling

Conform benchmark.

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25,-
- Koers op 1 juni 2008 €25,41
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsrendement 1,91%
3 jaarsrendement 0,09%
5 jaarsrendement 1,65%

Duurzame doelstellingen

Wereldwijd beleggen in ondernemingen en overheden (staatsobligaties) die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ook op het terrein van het milieu, sociaal beleid en mensenrechten daadwerkelijk inhoud geven.

Deelname en kosten

Expense ratio	0,95%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in handen van de Stichting Prioriteit ASN Beleggingsfondsen.

Duurzaam beleggen

Obligatiefonds

Triodos Meerwaarde Obligatiefonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 13 oktober 2000
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 € 106,8 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Obligaties	96,6%
Liquiditeiten	3,4%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	49,5%
W-Europa (incl. NL)	91,8%
W-Europa (excl. NL)	42,3%
Europa	91,8%
VS en Canada	5,9%
Afrika	2,3%

Triodos Bank

Koers en winst

- Koersvorming semi open-end
- Introductiekoers € 25, -
- Koers op 1 juni 2008 € 27,32
- Winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement	0,16%
3 jaarsrendement	- 0,90%
5 jaarsrendement	1,34%

Duurzame doelstellingen

Beleggen in beursgenoteerde ondernemingen die een sterke financiële positie combineren met goede prestaties op sociaal en milieugebied. Naast de gebruikelijke analyse van rendement en risico worden de ondernemingen getoetst op hun duurzame kwaliteiten.

Risicoprofiel gemiddeld**Benchmark** Triodos Sustainable Bond Index

Financiële doelstelling

Beleggers een marktconform rendement bieden.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management

Deelname en kosten

Expense ratio	1,13%
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,00% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Delta Lloyd Levensverzekering NV en één in bezit van Triodos Holding NV.

Duurzaam beleggen

Mixfonds

ASN Mixfonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd in 1990
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 € 157 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten en rechtstreeks op de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	46,4%
Obligaties	53,7%
Liquiditeiten	-0,1%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	23,5%
W-Europa (incl. NL)	81,9%
W-Europa (excl. NL)	58,4%
VS en Canada	13,5%
Azië	4,5%
Australië	0,1%

ASN Bank VOOR DE WERELD VAN MORGEN

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers € 46,51
- Koers op 1 juni 2008 € 61,10
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement	- 7,56%
3 jaarsrendement	1,83%
5 jaarsrendement	4,83%

Duurzame doelstellingen

Wereldwijd beleggen in ondernemingen en overheden (staatsobligaties) die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ook op het terrein van het milieu, sociaal beleid en mensenrechten daadwerkelijk inhoud geven.

Risicoprofiel gemiddeld**Benchmark** 55% iBoxx Sovereign en 45% van de benchmark van het ASN Aandelenfonds

Financiële doelstelling

Conform benchmark.

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,10%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in handen van de Stichting Prioriteit ASN Beleggingsfondsen.

Triodos Meerwaarde Mixfonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 30 mei 1997
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €75,1 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling op 1-1-2008

Aandelen	38,0%
Obligaties	59,0%
Liquiditeiten	3,0%

Risicoprofiel gemiddeld

Benchmark Triodos Meerwaarde Mixfonds vergelijkt zijn resultaten met een duurzame benchmark die is samengesteld uit de Triodos Sustainable Equities Index (40%) en de Triodos Sustainable Bond Index (60%).

Financiële doelstelling

Beleggers een marktconform rendement bieden.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €22,69
- Koers op 1 juni 2008 €26,55
- Winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement	- 5,25%
3 jaarsrendement	1,70%
5 jaarsrendement	3,78%

Duurzame doelstellingen

Beleggen in beursgenoteerde ondernemingen die een sterke financiële positie combineren met goede prestaties op sociaal en milieugebied. Naast de gebruikelijke analyse van rendement en risico worden de ondernemingen getoetst op hun duurzame kwaliteiten.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,26 %
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,05% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Delta Lloyd Levensverzekering NV en één in bezit van Triodos Holding NV.

ABN-AMRO Groen Fonds

- Beursgenoteerd open beleggingsfonds met een closed end structuur
- Geïntroduceerd op 15 november 1995
- Fondsvermogen op 31 maart 2008 €459,1 mln.
- Participaties verkrijgbaar via Euronext

Fondsprofiel

Samenstelling op 31-3-2008

Obligaties en leningen	97,7%
Liquiditeiten	2,3%

Geografische spreiding 31-3-2008

Nederland	80,1%
W-Europa (excl. NL)	17,6%

Risicoprofiel laag

Benchmark geen

Financiële doelstelling geen

Vermogensbeheerder

ABN AMRO Investment Management Funds B.V.

Koers en winst

- Koersvorming closed end
- Introductiekoers €45,37
- Koers op 1 juni 2008 €36,26
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement	- 23,22%
3 jaarsrendement	- 6,51%
5 jaarsrendement	- 0,50%

Duurzame doelstellingen

Het ABN AMRO Groen Fonds heeft als doelstelling particuliere beleggers de mogelijkheid te bieden deel te nemen in een portefeuille van rentedragende eurowaarden, die hoofdzakelijk bestaat uit leningen ten behoeven van projecten die in het belang zijn van de bescherming van natuur en milieu, waarbij gestreefd wordt naar een aantrekkelijk netto rendement bij een laag risico.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,06%
Minimale eerste inleg	1 participatie
Minimale volgende inleg	1 participatie
Beheerkosten	1,00% per jaar

Fiscale aspecten

- Valt onder Regeling Groenprojecten.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per half jaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Groenfond

ASN Groenprojectenfonds

- Niet-beursgenoteerd semi-open fonds
- Geïntroduceerd op 15 november 1995
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €385 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten

Fondsprofiel

Samenstelling 100% onderhandse leningen/hypotheke

Geografische spreiding

Uitsluitend in Nederland

Risicoprofiel laag

Benchmark n.v.t.

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Koers en winst

- Koersvorming semi-open end
- Introductiekoers €22,96
- Koers op 1 juni 2008 €25,16
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

- 1 jaarsrendement 1,85%
- 3 jaarsrendement 0,01%
- 5 jaarsrendement 1,59%

Duurzame doelstellingen

De overheid stimuleert initiatieven voor behoud en verbetering van natuur en milieu door deze te erkennen als "Groenproject". Investeerders in deze projecten profiteren van fiscale voordelen, waardoor milieuvriendelijke investeringen worden bevorderd. Het ASN Groenprojectenfonds financiert dit soort milieu-initiatieven, en verbetert hiermee de levensvatbaarheid ervan. Dit komt de duurzaamheid van de samenleving ten goede.

Deelname en kosten

- Expense ratio 1,00%
- Minimale eerste inleg geen
- Minimale volgende inleg geen
- Beheerkosten n.v.t.

Fiscale aspecten

- Valt onder Regeling Groenprojecten.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Groenfond

Triodos Groenfond

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 25 mei 1990
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €466,3 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

	Bandbreedte	
	Min.	Max.
Samenstelling 1-1-2008		
Obligaties	90%	70%
Liquiditeiten	10%	10%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland 100%

Risicoprofiel gemiddeld

Benchmark geen, referentie index is Citigroup Netherlands Govern. Bond Index

Financiële doelstelling

Beleggers een lange termijn rendement bieden dat inclusief belastingvoordeel overeenkomt met het rendement op staatsobligaties

Vermogensbeheerder

Triodos Fonds Management BV

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €54,05
- Koers op 1 juni 2008 €54,89
- Winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd of herbelegd

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

- 1 jaarsrendement 2,10%
- 3 jaarsrendement - 0,25%
- 5 jaarsrendement 0,70%

Duurzame doelstellingen

Triodos Groenfond investeert in projecten die door de overheid zijn aangewezen als groen en die tevens voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van Triodos Bank. Triodos Groenfond financiert projecten in de sectoren duurzame energie, biologische landbouw, natuur en landschap en duurzaam bouwen.

Deelname en kosten

- Expense ratio 1,28%
- Minimale eerste inleg 1 aandeel
- Minimale volgende inleg nee
- Beheerkosten 0,80% per jaar

Fiscale aspecten

- Valt onder de Regeling Groenprojecten

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Vijf prioriteitsaandelen zijn in bezit van Stichting Triodos Holding.

Duurzaam beleggen

Sociaal-ethisch fonds

ASN-Novib Fonds

- Niet beursgenoteerd semi-open fonds
- Geïntroduceerd voor publiek op 11 december 1999
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €80 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten

Fondsprofiel

Samenstelling op 1-1-2008

Liquiditeiten	24%
Kredieten	73%
Deelnemingen	3%

Geografische spreiding 1-1-2008

Samenstelling op 1-1-2008

Europa	20%
Zuid-Amerika	31%
Azië	34%
Afrika	5%
Centraal Amerika	10%

Risicoprofiel

hoog

Benchmark

n.v.t.

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Koers en winst

- Koersvorming semi open-end
- Introductiekoers €50, -
- Koers op 1 juni 2008 €51,70
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement	3,19%
3 jaarsrendement	2,80%
5 jaarsrendement	2,22%

Duurzame doelstellingen

Het ASN-Novib Fonds is een samenwerkingsverband van ASN Bank en Oxfam Novib. Het fonds investeert in lokale microfinancieringsinstellingen in ontwikkelingslanden. Deze verlenen kredieten tegen eerlijke voorwaarden aan kleine ondernemers, zodat zij structureel in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Deelname en kosten

Expense ratio	
1-1-2007 t/m 30-9-2007	3,34%
en van 1-10-2007 t/m 31-12-2007	3,04%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Valt onder Regeling Sociaal-ethische Projecten.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Sociaal-ethisch fonds

Oikocredit Nederland Fonds

- Niet-beursgenoteerd open fonds
- Opengesteld voor publiek op 31 december 2002
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €53,3 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij Oikocredit Nederland Fonds

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen	89,77%
Obligaties	10,13%
Liquiditeiten	0,1%

Oikocredit Nederland Fonds belegt voor 90% in aandelen Oikocredit

Risicoprofiel

hoog

Benchmark

geen

Financiële doelstelling

Oikocredit streeft naar een bescheiden financieel rendement en een hoog sociaal rendement.

Vermogensbeheerder

Stichting Beheer ONF

Koers en winst

- Koersvorming Stabiele koers €200, - + dividend
- Introductiekoers €200, -
- Koers op 1 januari 2008 €203,36
- Winstuitkering jaarlijks als keuzedividend, door herbelegging of op verzoek contant

Duurzame doelstellingen

Het Oikocredit Nederland Fonds belegt voor circa 90% in aandelen Oikocredit. Oikocredit helpt mensen zichzelf te helpen. Oikocredit richt zich op werk en inkomen voor kleine ondernemers en groepen kansarmen, vooral in ontwikkelingslanden. Daartoe wordt gewerkt met leningen en participaties. Oikocredit heeft als doel: duurzame armoedebestrijding. Met (micro)krediet krijgen arme ondernemers de kans om hun eigen inkomen te verwerven, bijvoorbeeld door een bedrijfje op te zetten.

- Projecten worden geselecteerd op basis van strikte, maatschappelijk verantwoorde criteria: positief effect op de samenleving; betrokkenheid van vrouwen in management en/of uitvoering; geen schadelijke gevolgen voor het milieu; welzijn van dieren; financiële stabiliteit en passend management.
- Het ONF belegt voor ongeveer 10% in obligaties. Ook inzake de obligatieportefeuille is Oikocredit strikt en progressief.
- Communicatie met beleggers is open en transparant.

Deelname en kosten

Expense ratio op 31-12-2007	0,45%
Minimale eerste inleg	€200, -
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	0,45% per jaar

Fiscale aspecten

- Valt onder Regeling Sociaal-ethische Projecten.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Triodos Fair Share Fund

- Niet-beursgenoteerd open fonds
- Opengesteld voor publiek op 9 december 2002
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €36,9 mln.
- Participaties verkrijgbaar bij Triodos Bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008	Bandbreedte	
	Min.	Max.
Microfinanciering	81,8%	70% 90%
Liquiditeiten	18,2%	10% 30%

Geografische spreiding 1-1-2008

Samenstelling op 1-1-2008	
Europa	22,8%
Zuid-Amerika	44,4%
Azië	25,6%
Afrika	7,2%

Risicoprofiel hoog

Benchmark n.v.t.

Financiële doelstelling

Rendement op lange termijn van 2- 4%

Vermogensbeheerder

Triodos Fonds Management BV

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25,14
- Koers op 1 juni 2008 €27,54
- Winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd of herbelegd

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsrendement 6,47%
Het fonds bestaat al langer.

Duurzame doelstellingen

Triodos Fair Share Fund financiert microfinancieringsinstellingen in ontwikkelingslanden en Oost-Europa via leningen en deelnemingen in het aandelenkapitaal.

Triodos Fair Share Fund wil dat microfinanciering zich ontwikkelt tot een volwaardig, maatschappelijk verantwoord en geïntegreerd onderdeel van de financiële sector in ontwikkelingslanden. Alleen op die manier wordt de brede toegang tot krediet en andere financiële diensten verankerd in de samenleving en ontstaat er een duurzame basis voor een evenwichtige sociaal-economische ontwikkeling, waar ook de onderkant van de samenleving deel van uitmaakt.

Deelname en kosten

Expense ratio	3,1%
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	2,5% per jaar

Fiscale aspecten

- Valt onder de Regeling Sociaal-ethische Projecten.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Sectorfondsen

ASN Milieu & Waterfondsen

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 2 juli 2001
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €194 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij ASN Bank, SNS Bank, SNS Regiobank, REAAL Bancaire Diensten en rechtstreeks op de beurs.

Fondsprofiel

Samenstelling op 1-1-2008	
Aandelen	96%
Liquiditeiten	4%

Geografische spreiding

Samenstelling op 1-1-2008	
Nederland	3%
W-Europa (incl. NL)	49%
W-Europa (excl. NL)	46%
VS en Canada	40%
Zuid-Amerika	1%
Azië	6%
Australië	4%

Risicoprofiel hoog

Benchmark MSCI Small Cap World Index

Vermogensbeheerder

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €25, -
- Koers op 1 juni 2008 €16,83
- Winstuitkering jaarlijks als dividend

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008
1 jaarsrendement - 13,06%
3 jaarsrendement 13,77%
5 jaarsrendement 15,63%

Duurzame doelstellingen

Wereldwijd beleggen in de innovatieve sectoren waterbehandeling, duurzame energie en recycling en zo bijdragen aan een schoner milieu en duurzame economische ontwikkeling.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,75%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	n.v.t.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een halfjaar- en een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in handen van de Stichting Prioriteit ASN Beleggingsfondsen.

Duurzaam beleggen

Sectorfonds

delta lloyd

Delta Lloyd L Water & Climate Fund

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 15 november 2007
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €46 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij elke bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	1,8%
W-Europa (incl. NL)	23,8%
W-Europa (excl. NL)	22,0%
Europa	22,0%
VS en Canada	55,5%
Azië	4,8%
Overige	11,1%

Risicoprofiel hoog**Benchmark** geen

Financiële doelstelling

Een zo hoog mogelijk rendement via koerswinst.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management NV.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €10,-
- Koers op 1 juni 2008 €9,27
- Winstuitkering geen

Duurzame doelstellingen

Het Delta Lloyd Water & Climate Fund belegt wereldwijd in beursgenoteerde bedrijven die winstgevende oplossingen bieden voor de grote uitdagingen waar de mensheid zichzelf voor stelt. Zaken als schone lucht, drinkbaar water, duurzaam grondstoffengebruik en CO₂-vrije energie.

Deelname en kosten

- Minimale eerste inleg €10,-
- Minimale volgende inleg €10,-
- Beheerkosten 1,25%
- + performance afhankelijk fee per jaar

Fiscale aspecten

- Mogelijkheid tot opnemen in bedrijfsspaarrekening.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Sectorfonds

OHRA Milieutechnologie Fonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 15 april 1997
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €40,2 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij elke bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	1,8%
W-Europa (incl. NL)	23,8%
W-Europa (excl. NL)	22,0%
Europa	22,0%
VS en Canada	55,5%
Azië	4,8%
Overige	11,1%

Risicoprofiel hoog**Benchmark** geen

Financiële doelstelling

Een zo hoog mogelijk rendement via koerswinst.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management N.V.

Koers en winst

- Koersvorming open-end
- Introductiekoers €22,69
- Koers op 1 juni 2008 €20,36
- Winstuitkering niet

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement 3,74%

3 jaarsrendement 21,68%

5 jaarsrendement 19,62%

Duurzame doelstellingen

Het OHRA Milieutechnologie Fonds belegt wereldwijd in beursgenoteerde bedrijven die winstgevende oplossingen bieden voor de grote uitdagingen waar de mensheid zichzelf voor stelt. Zaken als schone lucht, drinkbaar water, duurzaam grondstoffengebruik en CO₂-vrije energie.

Deelname en kosten

- Expense ratio 1,46%
- Minimale eerste inleg geen
- Minimale volgende inleg geen
- Beheerkosten 1,25%
- + performance afhankelijk fee per jaar

Fiscale aspecten

- Mogelijkheid tot opnemen in bedrijfsspaarrekening.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- 1 prioriteitsaandeel is in bezit van OHRA N.V.

OHRA New Energy Fonds

- Beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 1 december 2000
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €23,6 mln.
- Aandelen verkrijgbaar bij elke bank

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Aandelen 100%

Geografische spreiding 1-1-2008

W-Europa (incl. NL) 23,0%

VS en Canada 70,5%

Azië 6,5%

Risicoprofiel hoog

Benchmark geen

Financiële doelstelling

Een zo hoog mogelijk rendement via koerswinst.

Vermogensbeheerder

Delta Lloyd Asset Management N.V.

Koers en winst

• Koersvorming	open-end
• Introductiekoers	€25, -
• Koers op 1 juni 2008	€12,42
• Winstuitkering	geen

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement 11,85%

3 jaarsrendement 21,95%

5 jaarsrendement 20,32%

Duurzame doelstellingen

Het OHRA New Energy Fonds belegt wereldwijd in beursgenoteerde bedrijven gericht op het ontwikkelen van nieuwe vormen van energieopwekking, - distributie en -opslag.

Deelname en kosten

Expense ratio	1,48%
Minimale eerste inleg	geen
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,2% per jaar

Fiscale aspecten

- Mogelijkheid tot opnemen in bedrijfsspaarrekening.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per halfjaar verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- 1 prioriteitsaandeel is in bezit van OHRA N.V..

ING Invest Climate Focus

- Beursgenoteerd fonds
- Geïntroduceerd op 24 september 2007
- Fondsvermogen op 16 juni 2008 €9,38 mln.
- Participaties/ Aandelen verkrijgbaar bij ING Bank en Postbank en via de beurs

Fondsprofiel

Samenstelling op 18-6-2008

Aandelen 99%

Liquiditeiten 1%

Geografische spreiding 18-6-2008

W-Europa - Euro landen 31,35%

Verenigde Staten 32,95%

Verenigd Koninkrijk 13,21%

West Europa-Niet Euro landen 8,4%

Latijns Amerika 4,72%

Risicoprofiel hoog

Benchmark geen

Vermogensbeheerder

ING Investment Management Luxemburg S.A.

Koers en winst

• Koersvorming	open end
• Introductiekoers	€25,25
• Koers op 16 juni 2008	€23,22
• Winstuitkering	n.v.t.

Duurzame doelstellingen

Het fonds belegt hoofdzakelijk (ten minste 2/3) in een gediversifieerde portefeuille van aandelen en/of verhandelbare effecten uitgegeven door ondernemingen die actief zijn in de strijd tegen de klimaatverandering.

De activiteiten op het vlak van klimaatverandering zijn ruimer dan louter de sector van alternatieve energie. Ze bestrijken voornamelijk energiebesparende technologieën, windenergie, energie uit waterkracht, zonne-energie, brandstofcellen, biobrandstoffen, luchtenwaterbeheer en gerelateerde sectoren die verband houden met energietechnologie.

Deelname en kosten

Verwachte expense ratio	1,7%
Minimale eerste inleg	€25,50
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	1,4 % per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per maand verslag gedaan. Daarnaast wordt een jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Geen.

Duurzaam beleggen

Sectorfonds

Triodos Bank

39

Triodos Renewables Europe Fund

- Niet-beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd in juni 2006
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €18,9 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Niet-beursgenoteerde aandelen	31%
Achtergestelde leningen	4,2%
Liquiditeiten	64,8%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	31,0%
W-Europa (incl. NL)	35,2%
W-Europa (excl. NL)	4,2%
Liquiditeiten	64,8%

Risicoprofiel hoog**Benchmark** geen

Financiële doelstelling

Beleggers een marktconform rendement bieden.

Vermogensbeheerder

Triodos Investment Management

Koers en winst

• Koersvorming	open-end
• Introductiekoers	€ 25, -
• Koers op 1 juni 2008	€ 27,19
• Winstuitkering	geen

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement 7,55%

Duurzame doelstellingen

Triodos Renewables Europe Fund investeert in kleine en middelgrote producenten van groene stroom, zoals windparken, zonne-installaties, biomassa installaties en kleinschalige waterkracht in Europa.

Deelname en kosten

Expense ratio	2,96%
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	geen
Beheerkosten	2,5% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Één prioriteitsaandeel is in bezit van Stichting Triodos Holding.

Duurzaam beleggen

Vastgoedfonds

Triodos Bank

Triodos Vastgoedfonds

- Niet-beursgenoteerd open fonds
- Geïntroduceerd op 16 april 2004
- Fondsvermogen op 1 januari 2008 €32,5 mln.
- Aandelen op naam verkrijgbaar bij Triodos Bank, aandelen aan toonder bij iedere bank of commissionair

Fondsprofiel

Samenstelling 1-1-2008

Vastgoed	83,2%
Liquiditeiten	16,8%

Geografische spreiding 1-1-2008

Nederland	96,6%
W-Europa (incl. NL)	100%
W-Europa (excl. NL)	3,4%

Risicoprofiel gemiddeld**Benchmark** geen

Financiële doelstelling

Beleggers een lange termijn direct rendement bieden van circa 6% en indirect rendement van 2%.

Vermogensbeheerder

Triodos Fonds Management BV.

Koers en winst

• Koersvorming	open-end
• Introductiekoers	€ 6,25
• Koers op 1 juni 2008	€ 7,17
Indien van toepassing, winstuitkering jaarlijks als dividend, contant uitgekeerd of herbelegd	

Rendement (incl. herbelegging dividend)

Peildatum 1 juni 2008

1 jaarsrendement 11,25%

3 jaarsrendement 8,06%

Duurzame doelstellingen

Triodos Vastgoedfonds investeert in duurzame vastgoedobjecten. Dit zijn objecten die gebouwd zijn met duurzame materialen, een laag energieverbruik hebben, alsmede een goede ligging en een optimaal klimaat voor de gebruikers.

Ook investeert het fonds in bestaande gebouwen, die duurzaam gerenoveerd en beheerd worden en zo de belasting voor de omgeving sterk verminderen.

Triodos Vastgoedfonds heeft een speciale interesse voor monumenten, waarbij cultuurbehoud met een gedegen rendement gecombineerd kan worden.

Deelname en kosten

Expense ratio	5,38%
Minimale eerste inleg	1 aandeel
Minimale volgende inleg	nee
Beheerkosten	1,0% per jaar

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Verantwoording en waarborgen

- Van de behaalde financiële resultaten en de beleggingen wordt eens per kwartaal verslag gedaan middels een nieuwsbrief. Daarnaast wordt een halfjaarverslag en jaarverslag verstrekt.

Bijzondere belangen

- Vijf prioriteitsaandelen zijn in bezit van Stichting Triodos Holding.

Duurzaam vermogensbeheer en financieel advies

Wie (heel) veel geld heeft en dat wil beleggen, kan terecht bij zogeheten vermogensbeheerders. Naarmate de omvang van het vermogen van de klant groter is, heeft deze meer inspraak in de wijze van beleggen.

Vermogensbeheerders kijken lang niet allemaal even goed naar duurzaamheidsfactoren bij de invulling van aandelenportefeuilles. Vermogensbeheer is per definitie een wijze van beleggen waarin vrijheid wordt gegeven aan de beheerder en waarbij sprake is van een vertrouwensrelatie tussen cliënt en beheerder. Meestal is ook sprake van een lange beleggingshorizon. Juist deze lange horizon maakt het goed mogelijk om extra duurzame accenten te leggen in de portefeuille. Een duurzame belegger kan zijn beheerder instructies geven binnen welke duurzame randvoorwaarden zijn geld belegd moet worden.

Er bestaan ook diverse vermogensbeheerders die zich speciaal toeleggen op duurzaamheid. Er zijn duurzame vermogensbeheerders die alleen adviseren, anderen beheren ook de vermogens. Sommige hebben eigen duurzame fondsen waar het vermogen in ondergebracht kan worden. Anderen, die niet over dergelijke duurzame producten beschikken, zullen vermogende beleggers met 'duurzame wensen' waarschijnlijk adviseren om in bestaande duurzame fondsen van andere aanbieders te beleggen. Ook bij vermogensbeheerders die niet specifiek als duurzaam bekend staan is het op deze manier mogelijk om uw vermogen toch duurzaam te (laten) beleggen. In het onderstaande overzicht vindt u vermogensbeheerders die eigen duurzame fondsen of specifieke duurzame portefeuilles voor het beheer van vermogens hebben.

Duurzaam vermogensbeheer

Aanbieder/ Verkrijgbaarheid	Portefeuille/ fondsnaam	Minimaal instapbedrag	Beleggingen	Beleggingscriteria
ASN Bank 0800 - 0380 (gratis) www.asnbank.nl	ASN Vermogens- beheer	€ 250.000	Volledige duurzaam volgens Universum van de ASN beleggingsfondsen.	De bijzondere beleggingscriteria (uitsluitingscriteria en toelatings- criteria) van de ASN Bank ¹ .
Friesland Bank 058 - 2994319 www.frieslandbank.nl	Via Triodos Bank Private Banking	€ 250.000	Volledig duurzaam, in aandelen en obligaties volgens Triodos criteria ² .	Triodos beleggingscriteria.
ING Bank / ING kantoren 0800 - 7011 www.ingbank.nl	ING Duurzaam Vermogensbeheer (Integraal Duurzaam Profiel naast maatwerk)	€ 500.000 > € 75.000 Personal Banking Duurzaam	Volledig in duurzame individuele aandelen/obligaties en/of duur- zame (thema) beleggingsfond- sen van derden en ING.	Financiële criteria naast selectie o.g.v. Niet-Financiële Indicator (NFI) en duurzame criteria in overleg met relatie.
Fortis MeesPierson 020 - 527 7021 www.fortismeespierson.nl. <i>Het beheer wordt uitgevoerd door Triodos MeesPierson Sustainable Investment Management.</i>	Duurzaam individueel beheer Duurzaam fund beheer	€ 500.000	Volledig in duurzame aandelen, obligaties en/of duurzame beleggingsfondsen van derden.	Duurzame en financiële criteria van Fortis MeesPierson. Duurzaamheidsanalyse door Dutch Sustainability Research.
Nieuwenhuys Brink Crommelin Duurzaam Vermogensbeheer 0294 - 280480 www.nbcvermogensbeheer.nl	Duurzaam vermogens- beheer	€ 50.000	Individuele duurzame beursge- noteerde ondernemingen en beleggingsfondsen 3e en AAA- obligaties, in overleg met cliënt.	Duurzaamheidsscreening ge- baseerd op NBC criteria.
Theodoor Gilissen Bankiers 020 - 527 6525 www.gilissen.nl	Sustainable World Index Fund (SWIF)/ Sustainable World Index Pool (SWIP)/ Sustainable Euro Index Pool (SEIP)	€ 25.000 voor SWIF/ € 2.500.000 voor SWIP/ € 1.000.000 voor SEIP	SWIF volgt de DJSI World. Er wordt wereldwijd belegd in uitsluitend duurzame onder- nemingen. SEIP volgt een duurzame index in de euro zone.	De duurzaamheidscriteria worden bepaald door het Zwitserse Sustainable Asset Management. De gehanteerde criteria zijn te vinden op: www.sustainabilityindexes.com
Triodos Bank Private Banking 030 - 693 65 05 www.triodos.nl/particulier/ privatebanking	Duurzaam Vermogensbeheer	€ 400.000	Individueel portefeuillebeheer. Opname van Triodos Beleggingsfondsen mogelijk.	Triodos Duurzame Beleggings- criteria (zie www.triodos.nl)

² Zie voor beleggingscriteria Triodos Bank
pagina 19.

¹ Zie voor beleggingscriteria ASN Bank
pagina 19.

Financieel advies

Aanbieder/verkrijgbaarheid

Eenhoorn Financieel Advies, 020 - 531 2090, www.eenhoorn.nl

Diensten

Duurzame financiële planning. Onafhankelijk duurzaam en groen
hypotheek advies op basis van uurtarief, duurzaam vermogens-
advies, duurzaam pensioenadvies

Duurzaam sparen

Sparen doet vrijwel iedereen, via een spaarrekening, of via een deposito. Sparen gaat altijd via een bank. De bank waar het geld is ondergebracht geeft daarvoor een vergoeding: de rente. Op zijn beurt leent de bank het verkregen geld weer uit aan particulieren, bedrijven, instellingen of de overheid.

In Nederland is een groot aantal spaar- en depositorekeningen beschikbaar waarvan het geld uitsluitend aan duurzame projecten wordt uitgeleend. De selectiecriteria die de banken gebruiken bij het selecteren van de leningen verschillen per bank. Deze worden per bank toegelicht in dit hoofdstuk, voorafgaand aan de productinformatie.

Ook zijn er spaarproducten die de mogelijkheid bieden om (een deel van) de rente te schenken aan een aantal charitatieve instellingen. Vaak kan worden gekozen hoeveel van de rente aan welke instellingen wordt gegeven. Soms is een renteschenking een vast onderdeel van de spaarvorm. De rente wordt geschonken voordat deze aan de spaarder wordt uitgekeerd. Dit betekent dat over deze gift geen belasting hoeft te worden betaald door de spaarder.

Naast spaarrekeningen en deposito's zijn er ook groencertificaten. Dit is een aparte vorm van duurzaam sparen. Deze certificaten maken gebruik van de fiscale vrijstelling voor Groenfondsen. Geld dat wordt gespaard via deze certificaten, wordt uitsluitend geïnvesteerd in door de overheid goedgekeurde groenprojecten. Het rendement op dergelijke projecten is niet bijzonder hoog, maar de rente die op de certificaten wordt ontvangen is onbeperkt belastingvrij. Zie hiervoor ook de paragraaf 'Groen sparen en beleggen' op pagina 9.

Duurzaam sparen

Spaarproducten ASN Bank

☎ 0800-0380 (gratis), www.asnbank.nl

43

Duurzame doelstellingen

Alle ingelegde spaargelden bij de ASN Bank worden conform duurzame ASN-beleggingscriteria uitgezet, om zo een positieve impuls te geven aan het welzijn van mens, dier en milieu.

Besteding van spaartegoeden

Kredieten worden onder andere verstrekt aan/ in gezondheidszorg, cultuur en recreatie, natuur- en milieuprojecten, sociale woningbouw, ontwikkelingssamenwerking, onderwijs en bejaardenzorg.

ASN Depositosparen

- Geïntroduceerd in mei 1960
- Inleg op 1 januari 2008 € **514 mln.**

Vrouwenspaardeposito: Rente komt volledig ten goede aan vrouwenkredietprogramma van Cordaid Microkrediet. Rentepercentage is 0,25% hoger dan bij reguliere depositorekening van 5 jaar.

Waddendeposito: Rente komt volledig ten goede aan de Waddenvereniging t.b.v. haar project duurzame visserij. Rentepercentage is 0,25% hoger dan bij reguliere depositorekening van 5 jaar.

Inleg en opname

- Minimum saldo €500,- bij jaarrente, €7000,- bij maandrente
- Minimum eerste storting €500,- bij jaarrente, €7000,- bij maandrente
- Minimum volgende storting niet mogelijk
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaarhele tegoed bij einde looptijd. 5% kosten bij tussentijdse opname*

Rente

- Rentevergoeding per 21 juli 2008: 4,75%
Andere looptijden (tussen 1 en 10 jaar) zijn ook mogelijk.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

* Uitzondering: geen kosten bij overlijden, aankoop woning in NL.

ASN Internetsp@ren

- Geïntroduceerd in april 2002
- Inleg op 1 januari 2008 € **614 mln.**

Jaarlijks automatische renteschenking mogelijk aan drie van de volgende partners:

Amnesty International, Astmafonds, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Kankerbestrijding/KWF, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax Christi, Solidaridad en Landelijke Vereniging van Wereldwinkels..

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Minimum volgende storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 2,75% tot 1,5 miljoen euro.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN Jeugdsparen

- Geïntroduceerd in augustus 2002
- Inleg op 1 januari 2008 € **36 mln.**

Voor elke geopende rekening gaat €10,- naar projecten van partnerorganisatie Cordaid Kinderstem voor opvang van straatkinderen in ontwikkelingslanden. Jaarlijks komt ook een percentage van de totale inleg op ASN Jeugdsparen ten goede aan deze projecten.

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting €50,-
- Minimum volgende storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: vanaf 18-jarige leeftijd, of eerder bij studie

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 4,0% bij elk saldo.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN (Milieu)Sparen

- Geïntroduceerd in november 1995 als verzamelnaam van oudere spaarvormen (eerste uit 1960)
- Inleg op 1 januari 2008 € 407 mln.

Jaarlijks automatische renteschenking mogelijk aan drie van de volgende partners: Amnesty International, Astmafonds, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Kankerbestrijding/KWF, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax Christi, Solidaridad en Landelijke Vereniging van Wereldwinkels.

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo, kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 1,25% bij elk saldo

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN (Milieu)Sparen Extra

- Geïntroduceerd in maart 2004
- Inleg op 1 januari 2008 € **94 mln.**

Jaarlijks automatische renteschenking mogelijk aan drie van de volgende partners: Amnesty International, Astmafonds, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Kankerbestrijding/KWF, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax Christi, Solidaridad en Landelijke Vereniging van Wereldwinkels.

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Minimum volgende storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 2,0% over bedragen die een half kalenderjaar op de rekening staan.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN Ideaalsparen

- Geïntroduceerd in januari 2005
- Inleg op 1 januari 2008 € **560 mln.**
Inleg uitsluitend via automatisch incasso vanaf bank- of girorekening. Ten minste €50,- en ten hoogste €500,- per maand.

Jaarlijks automatische renteschenking mogelijk aan drie van de volgende partners: Amnesty International, Astmafonds, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Kankerbestrijding/KWF, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax Christi, Solidaridad en Landelijke Vereniging van Wereldwinkels.

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting €50,-
- Minimum volgende storting €50,-
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 4,25% bij elk saldo.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN Optimaalrekening

- Geïntroduceerd in februari 2006
- Inleg op 1 januari 2008 € **959 mln.**

Op de ASN Optimaalrekening kan worden gespaard, maar ook worden belegd in alle ASN-beleggingsfondsen. Daarbij worden geen transactiekosten in rekening gebracht (normaal 0,4% bij aankoop en verkoop van participaties).

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo, tegen 1% van het opnamebedrag.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 4,0% bij elk saldo.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN Wereldsp@ren

- Geïntroduceerd in februari 2007
- Inleg op 1 januari 2008 € **394 mln.**

Jaarlijks automatische renteschenking mogelijk aan drie van de volgende partners: Amnesty International, Astmafonds, Dierenbescherming, Greenpeace, Humanistisch Verbond, Kankerbestrijding / KWF, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax Christi, Solidaridad en Landelijke Vereniging van Wereldwinkels.

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: gehele saldo, kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 3,75% over bedragen die een half kalenderjaar op de rekening staan.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

ASN Werknemersparen

- Geïntroduceerd in mei 1960
- Inleg op 1 januari 2008: € **49 mln.**

Extra mogelijkheden: Deelname is mogelijk aan de Spaarloonregeling en de Levensloopregeling, storten en opnemen conform de door de overheid opgestelde regels en wetgeving. Op de ASN Levenslooprekening kan worden gespaard, maar ook worden belegd in diverse ASN-beleggingsfondsen, daarbij worden geen transactiekosten in rekening gebracht (normaal 0,4% bij aankoop en verkoop van participaties).

Inleg en opname

- Minimum saldo geen
- Minimum eerste storting geen
- Maximum opname conform wetgeving
- Vrij opneembaar conform wetgeving

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008:
ASN Spaarloonrekening: 3,25% bij elk saldo
ASN Levenslooprekening: 4,0% bij elk saldo

Fiscale aspecten

- Valt onder de fiscale regelingen bedrijfssparen.

Duurzaam sparen

Spaarproducten Triodos Bank

Triodos Bank

Triodos Bank, 030-693 65 11, www.triodos.nl

45

Duurzame doelstellingen

Triodos Bank staat voor vernieuwend bankieren. Triodos Bank wil bijdragen aan een menswaardige samenleving. Een samenleving met respect voor mens, natuur en cultuur. Triodos Bank financiert uitsluitend bedrijven met een meerwaarde op sociaal, milieu en cultureel gebied en wordt daartoe in staat gesteld door spaarders en beleggers. Dat doet de bank in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, België, Spanje en Duitsland. Inmiddels financiert Triodos Bank zo'n 4.000 duurzame ondernemers en projecten in heel Europa. En via micro-financiering en fair trade bereikt de bank ruim 2,5 miljoen ondernemers in Azië, Afrika, Latijns-Amerika en Oost-Europa.

Besteding van spaartegoeden

Met de spaartegoeden financiert Triodos Bank projecten met maatschappelijk rendement. Op deze wijze stimuleert de bank de ontwikkeling van duurzame energie, biologische landbouw, zorg en onderwijs, kunst en cultuur, natuur en milieu. Daarnaast zet Triodos Bank haar bancaire kennis in voor het ontwikkelen van de financiële sector in ontwikkelingslanden.

Triodos Internet Sparen

- Geïntroduceerd op 1 juni 2004

Via internet bankieren 24 uur per dag, 7 dagen per week het spaargeld beheren. Tevens mogelijkheid tot renteschenking aan goede doelen. Door te kiezen voor de Noord Zuid variant van Internet Sparen wordt het spaargeld ingezet voor fair trade activiteiten en leningen aan kleine bedrijven in ontwikkelingslanden, zoals boerderijen, timmerwerkplaatsen, restaurants en kledingwinkels.

Inleg en opname

• Minimum saldo	geen
• Minimum eerste storting	geen
• Minimum volgende storting	geen
• Minimale inleg voor één coupure	nee
• Maximum opname	nee
• Vrij opneembaar:	gehele saldo
• Tussentijds opnemen	niet

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 3,0% tot 50.000 euro.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Triodos Noord-Zuid Internet Sparen

- Geïntroduceerd op 1 september 2006

De Noord-Zuid Internetspaarrekening is een samenwerking tussen Triodos Bank en Hivos, het Humanistisch Instituut voor ontwikkelingssamenwerking. Met het geld op de Noord-Zuid Internetspaarrekening worden microfinancieringsinstellingen gefinancierd in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Deze instellingen verstrekken op hun beurt leningen aan kleinschalige en startende ondernemers, waaronder boeren, handelaren, timmerwerklieden en marktkooplui.

Inleg en opname

• Minimum saldo	geen
• Minimum eerste storting	geen
• Minimum volgende storting	geen
• Minimale inleg voor één coupure	n.v.t.
• Maximum opname	n.v.t.
• Vrij opneembaar:	gehele bedrag
• Tussentijds opnemen:	kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 3,0% tot 50.000 euro.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Triodos Kinder Toekomst Plan

- Geïntroduceerd op 1 januari 2004
- Tevens mogelijkheid tot renteschenking aan goede doelen.

Inleg en opname

• Minimum saldo	geen
• Minimum eerste storting	geen
• Minimum volgende storting	geen
• Minimale inleg voor één coupure	geen
• Maximum opname	geen
• Vrij opneembaar: op 18e verjaardag	gehele bedrag. Minimum looptijd 6 jaar.
• Tussentijds opnemen: tussentijdse opname	mogelijk voor studiedoelinden zonder kosten.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 4,0%

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Spaar Vrij Rekening

- Geïntroduceerd in 1980
- Mogelijkheid om schriftelijk overboekingen te doen. Tevens kan gekozen worden voor renteschenking aan goede doelen.

Inleg en opname

• Minimum saldo	geen
• Minimum eerste storting	geen
• Minimum volgende storting	geen
• Minimale inleg voor één coupure	geen
• Maximum opname	n.v.t.
• Vrij opneembaar	gehele saldo
• Tussentijds opnemen	kosteloos

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 1,75%

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Triodos Spaar Deposito

- Geïntroduceerd in 1980

☎ 030-693 65 11, Triodos Bank, www.triodos.nl

Keuze in looptijd tussen 1 en 10 jaar. Mogelijkheid tot renteschenking aan goede doelen. Kortere looptijden zijn ook mogelijk. Tarieven op aanvraag.

Inleg en opname

- Minimum saldo € 500,- bij jaarrente,
€ 11.000,- bij maandrente
- Minimum eerste storting € 500,- bij jaarrente,
€ 11.000,- bij maandrente
- Minimum volgende storting geen
- Minimale inleg voor één coupure geen
- Maximum opname n.v.t.
- Vrij opneembaar: Bij einde looptijd gehele bedrag vrij opneembaar.
- Tussentijds opnemen: 3% van het opgenomen bedrag

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008
Aantal jaarscertificaat			
1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar
3,70%	3,70%	3,70%	3,70%
-
Aantal jaarscertificaat		
5 jaar	7 jaar	10 jaar
3,80%	3,80%	4,00%

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3

Triodos Kip-en-Ei Rekening

- Geïntroduceerd op 1 september 2003

De Kip-en-Ei Rekening is onderdeel van de actie 'Adopteer een kip' die Triodos Bank samen met Biologica, Stichting Wakker Dier, Natudis en de Natuurvoedingswinkel Organisatie is gestart. Met de rente wordt een biologische kip geadopteerd en steunt u Biologica, de landelijke organisatie die zich sterk maakt voor biologische landbouw.

Inleg en opname

- Minimum saldo € 1000, -
- Minimum eerste storting € 1000, -
- Minimum volgende storting n.v.t.
- Minimale inleg voor één coupure n.v.t.
- Maximum opname n.v.t.
- Vrij opneembaar: Niet mogelijk
- Tussentijds opnemen: Inleg eenmalig 1.000 euro voor een looptijd van 5 jaar. Tussentijdse opname of bijstorten is niet mogelijk

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: iedere maand doos van 6 biologische eieren af te halen bij een natuurvoedingswinkel in de buurt.

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Triodos Oogappel Rekening

- Geïntroduceerd op 1 juli 2004

De Oogappel Rekening is onderdeel van de actie 'Adopteer een appelboom' die Triodos Bank samen met Biologica, Natudis en de Natuurvoedingswinkel Organisatie is gestart. Met de rente van de eerste 750 euro wordt een appelboom geadopteerd.

Inleg en opname

- Minimum saldo € 750, -
- Minimum eerste storting € 750, -
- Minimum volgende storting geen onbeperkt bijstorten
- Minimale inleg voor één coupure n.v.t.
- Maximum opname geen
- Vrij opneembaar: Op 18e verjaardag gehele bedrag. Minimum looptijd 6 jaar.
- Tussentijds opnemen: Tussentijdse opname mogelijk voor studiedoeleinden zonder kosten.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 3,2%

Fiscale aspecten

- Vermogen in Box 3.

Rabo GroenSparen

- Geïntroduceerd op: november 2007
- Inleg op 1 januari 2008 € 106 mln.

Rabobank

Verkrijgbaar via de lokale Rabobank, www.rabobank.nl

Inleg en opname

- Minimum saldo: € 0, -
- Minimum eerste storting nee
- Minimum volgende storting € 0, -
- Minimale inleg voor één coupure € 0, -
- Maximum opname nee
- Vrij opneembaar: Bedrag is vanaf de stortingsdatum een jaar geblokkeerd.
- Tussentijds opnemen is niet mogelijk.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: 1,75%*
* Tussentijdse renteaanpassing mogelijk

Fiscale aspecten

- Valt onder de Regeling Maatschappelijke Beleggingen.

Duurzaam sparen

Groencertificaten

47

ABN AMRO Groenbankbrieven

- Geïntroduceerd op 25 mei 2000
- Inleg op 1 januari 2008 is niet openbaar

Verkrijgbaar bij ABN-AMRO
www.abnamro.nl/groenbankbrief.
 0900 - 0024

Duurzame doelstellingen

(voor alle producten)

Met het ingelegde spaargeld worden leningen verstrekt aan door de overheid goedgekeurde milieuprojecten.

Inleg en opname

- Minimum saldo n.v.t.
- Minimum eerste storting n.v.t.
- Minimum volgende storting n.v.t.
- Minimale inleg voor één coupure: €500,-
- Maximum opname: n.v.t.
- Vrij opneembaar: gehele bedrag bij einde looptijd.
- Tussentijds opnemen: niet mogelijk.

Beleggingen van tegoeden

(voor alle producten)

Minimaal zeventig procent van de ingelegde gelden dient belegd te worden in milieuvriendelijke projecten met een Groenverklaring, afgegeven door het Ministerie van VROM. Projecten worden geselecteerd op basis van de criteria die door de overheid zijn opgesteld voor de fiscale Regeling Groen Beleggen.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008 verschilt per emissie.

Fiscale aspecten

- Valt onder de Regeling Maatschappelijke Beleggingen.

ING Bank Groen Note

- Geïntroduceerd op 8 juni 2006
- Inleg op 1 januari 2008: n.v.t.
- Looptijd 5 jaar, vaste rente, tussentijds verhandelbaar

Inleg en opname

- Minimum saldo € 1.000,-
- Minimum eerste storting € 1.000,-
- Minimum volgende storting n.v.t.
- Minimale inleg voor één coupure € 1.000,-
- Maximum opname n.v.t.
- Vrij opneembaar vrij verhandelbaar
- Vrij opneembaar tussentijds te verkopen
- Tussentijds opnemen tussentijds te verkopen

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008: Vaste coupon van 1,9%

Fiscale aspecten

- Vrijstelling vermogensrendementsheffing in Box 3 tot een maximum van €54.223,-
- Belastingkorting van 1,3% op inkomstenbelasting en premies die men over het totale inkomen verschuldigd is tot ten hoogste €705,-

Postbank Groenrentecertificaat

- Geïntroduceerd in april 2008

Inleg en opname

- Minimum saldo € 500,-
- Minimum eerste storting € 500,-
- Minimum volgende storting n.v.t.
- Minimale inleg voor één coupure € 500,-
- Maximum opname n.v.t.
- Vrij opneembaar niet vrij opneembaar, alleen bij overlijden certificaathouder
- Tussentijds opnemen: 1,5% per niet volgemaakt spaarjaar met een maximum van 7,5%

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008:

Aantal jaarscertificaat	2 jaar
Rente	2,0%

Fiscale aspecten

- Vrijstelling vermogensrendementsheffing in Box 3 tot een maximum van €54.223,-
- Belastingkorting van 1,3% op inkomstenbelasting en premies die men over het totale inkomen verschuldigd is tot ten hoogste €705,-

Rabo Groen Obligaties

- Geïntroduceerd in oktober 2000
- Inleg op 1 januari 2008 €3,5 miljard.

Verkrijgbaar via de lokale Rabobank,
www.rabobank.nl

Inleg en opname

- Minimum saldo € 500,-
- Minimum eerste storting nee
- Minimum volgende storting € 500,-
- Minimale inleg voor één coupure € 500,-
- Maximum opname nee
- Vrij opneembaar: gehele bedrag bij einde looptijd.
- Tussentijds opnemen niet mogelijk.

Rente

- Rentevergoeding per 1 januari 2008 verschilt per emissie.

Fiscale aspecten

- Valt onder de Regeling Maatschappelijke Beleggingen.

Fortis Groenbankbrieven

- Geïntroduceerd in 2001
- Inleg op 1 januari 2008: zie jaarverslag van Fortis Groenbank op www.fortis.nl/duurzaamheid/groenbank.asp
 0900-921 (lokaal tarief - 7 x 24 uur)
www.fortisbank.nl/beleggen/beleggingsproducten

Inleg en opname

- Minimum saldo € 1000,-
- Minimum 1e storting € 1000,-
- Minimum volgende storting n.v.t.
- Minimale inleg voor één coupure € 1000,-
- Maximum opname: Gehele bedrag, einde looptijd
- Vrij opneembaar: bij einde looptijd gehele bedrag vrij opneembaar
- Tussentijds opnemen: 1,5% + beperking fiscale voordelen.

Rente

- Rente per 1 januari 2008 verschilt per emissie.

Fiscale aspecten

- Regeling Maatschappelijke Beleggingen.

Duurzame en groene hypotheek

Een hypotheek wordt meestal gebruikt voor de financiering van de aankoop of verbetering van een woning. De hypothecaire lening heeft de woning als onderpand. Dit onderpand is de waarborg voor de leningverstrekker voor het geval de leningnemer niet aan de betalingsverplichting kan voldoen. Er zijn verschillende soorten duurzame hypotheek.

Voldoet een woning aan de eisen van de fiscale regeling 'maatschappelijke beleggingen' dan kan daarvoor een 'groene' hypotheek worden afgesloten. Een groene hypotheek wordt in bijna alle gevallen verstrekt in combinatie met een gewone hypotheek. Dat komt omdat het fiscale voordeel voor deze hypotheek geldt tot een maximumbedrag van 34.034 euro.

Groene hypotheek komt voort uit de fiscale groenregeling; de stimuleringsregeling van de overheid om milieuvriendelijke projecten, die meestal minder rendabel zijn, te stimuleren. De gelden die worden gespaard of belegd in de groenfondsen worden gebruikt om de groene projecten te financieren. De rente die betaald moet worden voor een groene hypotheek ligt één tot twee procent lager dan de geldende marktrente van een vergelijkbare hypotheek.

Om in aanmerking te komen voor een groene hypotheek moet de woning een groenverklaring hebben. De groenverklaring wordt aangevraagd via de instelling die de hypotheek verstrekt. Die doet de aanvraag vervolgens bij de Dienst Regelingen of SenterNovem. Om een groenverklaring te krijgen moet het gaan om een duurzame woning die voldoet aan strenge eisen op het gebied van energie- en waterbesparing, materiaalgebruik en binnenmilieu. De stichtingskosten van de woning mogen niet hoger zijn dan 272.268 euro.

Een andere mogelijkheid is om een hypotheek af te sluiten in combinatie met 'gewoon' duurzaam beleggen. Bij een duurzame beleggingshypotheek wordt geld niet belegd in gewone aandelen of obligaties maar meestal in duurzame beleggingsfondsen. Voor deze hypotheek geldt geen fiscale vrijstelling.

Hieronder volgt het productenoverzicht:

- **Groene hypotheek**
- **Duurzame hypotheek**

Groene hypotheeken

Productnaam	Aanbieder en verkrijgbaar bij	Groene deel hypotheek verbonden met	Soort hypotheek groene deel	Rentetarief per 1-1-2008		
				Looptijd (jaren)	Gewoon deel	Groen deel
De Groene Hypotheekadviseurs BV	De Groene Hypotheekadviseurs www.groenehypotheek.nl 030-2434318	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> • Annuïteiten • Lineair • Aflossingsvrij 	Rentetarief afhankelijk van de gekozen geldverstrekker		
Rabobank Groene Hypotheek	Via de lokale Rabobank, www.rabobank.nl	Rabo Groen Bank	<ul style="list-style-type: none"> • Aflossingsvrij 	Rentekorting van circa 1,2% gedurende 10 jaar tot een maximum bedrag van € 34.034,-		
Triodos Groene Hypotheek	Triodos Bank, 030-6936511, www.triodos.nl	Triodos Groenfonds	<ul style="list-style-type: none"> • Annuïteiten • Lineair • Aflossingsvrij 	1	5,1 %	3,6 %
				2	5,1 %	3,6 %
				5	5,0 %	3,5 %
				7	5,2 %	3,7 %
				10	5,3 %	3,8 %

Duurzame hypotheeken

Productnaam	Duurzaam beleggen mogelijk bij	Duurzaam beleggen mogelijk bij:
Groene Hypotheekadviseurs BV	De Groene Hypotheekadviseurs BV 030 - 2434318 www.groenehypotheek.nl info@groenehypotheek.nl	Bij de verschillende banken en verzekeraars zijn veel variaties mogelijk.
ING Bank Vermogensplanning Hypotheek 'Duurzaam Optimaal Mix'-pakket	ING Bank, 0800 - 70011 (gratis) www.ingbank.nl	ING Bank
Triodos Klimaathypotheek	Triodos Bank, 030 - 6936511 www.triodos.nl	Triodos Bank
Rabobank Klimaathypotheek	Via de lokale Rabobank, www.rabobank.nl	Rabobank

Duurzaam verzekeren

Sommige soorten levensverzekeringen bieden de mogelijkheid om de premie te beleggen in een duurzaam beleggingsfonds. Deze verzekeringen worden vaak afgesloten ter aanvulling van het pensioen, om eerder te kunnen stoppen met werken of in combinatie met een hypotheek. Het aantal verzekeringsproducten waarbij de premie wordt belegd in een duurzaam beleggingsfonds, is de laatste jaren sterk toegenomen.

Er zijn verschillende soorten levensverzekeringen. Het kenmerk van een levensverzekering is dat door premiebetaling en verkregen rendement een kapitaal wordt opgebouwd dat op een afgesproken datum uitgekeerd wordt, bijvoorbeeld op 60 of 65 jarige leeftijd. De uitkering kan plaatsvinden aan degene die de verzekering heeft afgesloten, maar ook aan een nabestaande of een andere begunstigde (bijvoorbeeld een kind). Er kan onderscheid gemaakt worden in een koopsompolis, een lijfrenteverzekering en een specifieke vorm hiervan, de saldo-lijfrente.

Een kapitaalverzekering biedt de mogelijkheid om in vijftien of twintig jaar, op een fiscaal aantrekkelijke manier, een kapitaal op te bouwen. Gedurende ten minste vijftien jaar moet premie worden betaald. Met de ingelegde premie wordt een kapitaal opgebouwd dat aan het einde van de looptijd wordt uitgekeerd. Kapitaalverzekeringen worden vaak afgesloten in combinatie met een spaar- of leenhypothek. Na de belastingherziening 2001 zijn alleen deze laatste polissen vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing.

Het overzicht in deze brochure bespreekt de levens- of kapitaalverzekeringen (inclusief pensioenverzekeringen) waarbij het spaardeel van de premie wordt belegd in één of verschillende duurzame beleggingsfondsen. Deze duurzame beleggingsfondsen zijn in het hoofdstuk 'Duurzaam Beleggen' al aan bod gekomen.

Duurzaam verzekeren

Aanbieder/verkrijgbaarheid	Productnaam	Beleggingen
<p>Interpolis Verkrijgbaar bij Rabobank en intermediairs</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● CombinatieLevensverzekering ● KoopSommenverzekering ● Persoonlijk Ondernemers Pensioen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Minimaal 5% duurzaam ● Robeco Duurzaam Aandelen ● Daarnaast keuze uit ruim veertig Robeco-fondsen en een variabele renterekening
<p>Falcon Leven N.V. (een Fortis onderneming). Verkrijgbaar bij assurantie tussenpersonen www.falconleven.nl</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Falcon LevensPlan+ 	<ul style="list-style-type: none"> ● Duurzaam in Falcon Aandelen Depot Duurzaam <p>Daarnaast keuze uit Fortis OBAM, Fortis Bond Euro en 12 andere Falcon Leven-depots</p>

Bijlage

Een overzicht van relevante websites op het gebied van duurzaam beleggen en aanverwante onderwerpen.

www.consumentenbond.nl

De website van de Consumentenbond, boordevol testinformatie en handige tips en adviezen, ook over (duurzaam) sparen en beleggen.

www.duurzaam-beleggen.nl

Het Nederlandse portaal voor duurzaam en groen beleggen, sparen en lenen.

www.duurzaam-ondernemen.nl

Het online kenniscentrum voor het onderwerp duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen.

www.duurzaamheidsverslag.nl

Online loket voor het downloaden of bestellen van duurzaamheidsjaarverslagen van Nederlandse en Vlaamse bedrijven.

www.vbdo.nl

De website van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). De VBDO heeft als missie het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Zij doet dit onder andere door het aanspreken van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarnaast biedt de VBDO diverse diensten en informatie voor haar particuliere en institutionele leden (zoals een duurzaam stemadvies voor aandeelhoudersvergaderingen).